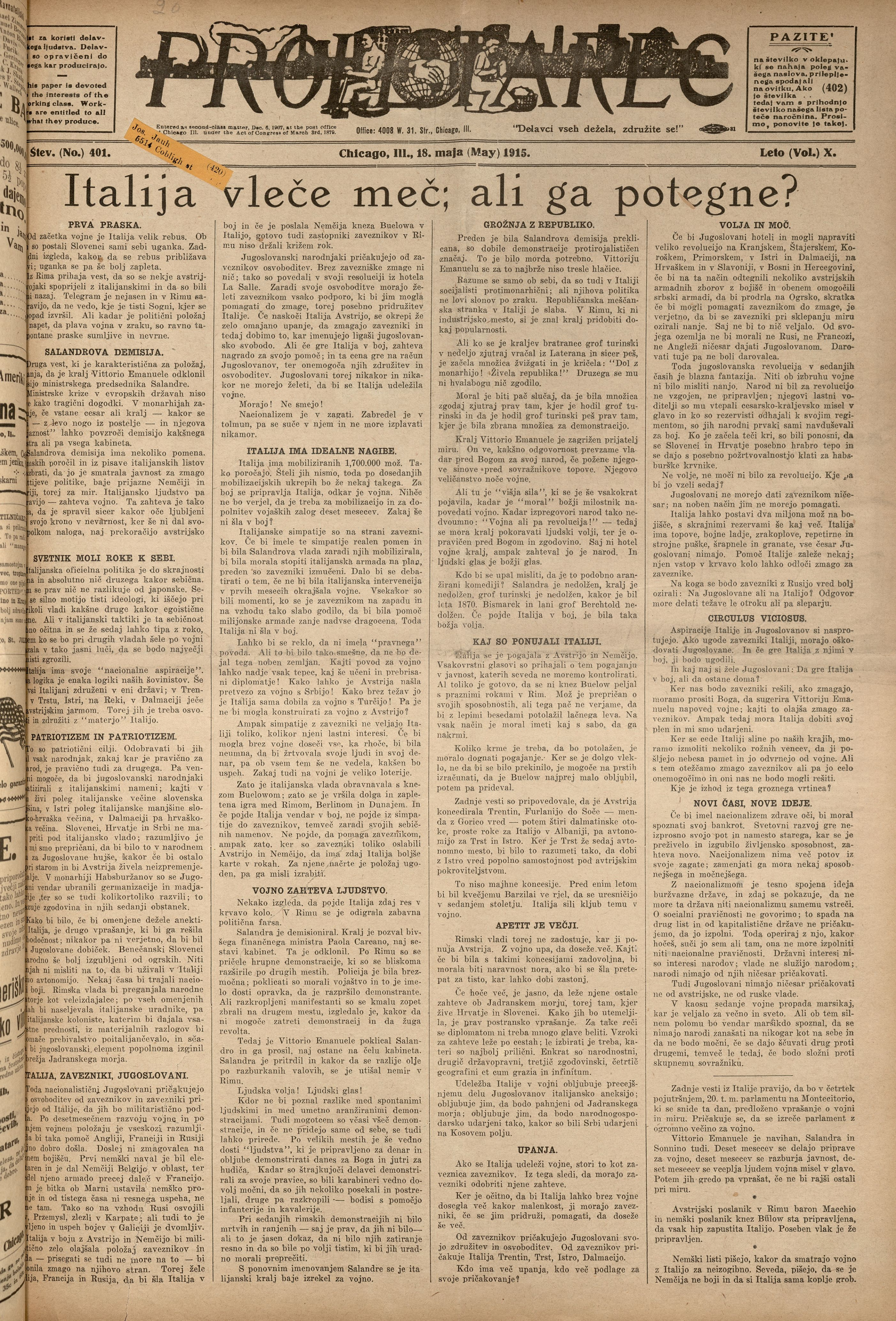

PROLETARIE

PAZITE!

na številko v oklepaju. ki se nahaja poleg vašega naslova, prilepljena spodaj ali na ovitku. Ako (402) je številka tedaj vam s prihodnjo številko našega lista poteka naročnina. Prosim, ponovite je takoj.

za koristi delavkega ljudstva. Delavci so opravičeni do tega kar producirajo.

his paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all what they produce.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

Stev. (No.) 401.

Chicago, Ill., 18. maja (May) 1915.

Leto (Vol.) X.

Italija vleče meč; ali ga potegne?

PRVA PRASKA.

Od začetka vojne je Italija velik rebus. Ob so postali Slovenci sami sebi uganka. Zadnji izgleda, kakor da se rebus približava; uganka se pa še bolj zapleta. Iz Rima prihaja vest, da so nekatere avstrijske spoprijeli z italijanskimi in da so bili nazaj. Telegram je nejasen in v Rimu savi, da ne vedo, kje je tisti Sogni, kjer se opad izvršil. Ali kadar je politični položaj napet, da plava vojna v zraku, so ravno taponatane praske sumljive in nevrne.

SALANDROVA DEMISIJA.

Druga vest, ki je karakteristična za položaj, anja, da je kralj Vittorio Emanuele odklonil sijo ministrskega predsednika Salandre. Ministrske krize v evropskih državah niso e kako tragični dogodki. V monarhijah za- je, če vstane cesar ali kralj — kakor se — z levo nogo iz postelje — in njegova jaznost" lahko povzroči demisijo kakšnega stra ali pa vsega kabineta.

Salandrova demisija ima nekoliko pomena. Salandre poročil in iz pisave italijanskih listov zabrti, da jo je smatrala javnost za zmago stitjeve politike, baje prijazne Nemčiji in riji, torej za mir. Italijansko ljudstvo pa ravijo — zahteva vojno. Ta zahteva je tako a, da je spravlil sicer kakor oče ljubljene svojo krono v nevarnost, ker še ni dal svo- polkom naloga, naj prekoračijo avstrijsko

SVETNIK MOLI ROKE K SEBI.

Italijanska oficielna politika je do skrajnosti na in absolutno nič drugega kakor sebična. Se me prav nič ne razlikuje od japonske. Se silno motijo tisti ideologi, ki iščejo pri nikoli vladi kakšne druge kakor egoistične ene. Ali v italijanski taktiki je ta sebičnost no očitna in se že sedaj lahko tipa z roko, em ko se bo pri drugih vladah šele po vojni zala v tako jasni luči, da se bodo največji nisti zgrozili.

Italija ima svoje "nacionalne aspiracije". a logika je enaka logiki naših šovinistov. Še vsi Italijani združeni v eni državi; v Tren- v Trstu, Istri, na Reki, v Dalmaciji ječe avstrijskim jarmom. Torej jih je treba osvo- in združiti z "materjo" Italijo.

PATRIOTIZEM IN PATRIOTIZEM.

To so patriotični cilji. Odobravati bi jih l vsak narodnjak, zakaj kar je pravično za arod, je pravično tudi za drugega. Pa veni nogoče, da bi jugoslovanski narodnjaki italizirali z italijanskimi nameni; kajti v a živi poleg italijanske večine slovenska sina, v Istri poleg italijanske manjšine slo- ko-hrvaška večina, v Dalmaciji pa hrvaško- ka večina. Slovenci, Hrvatje in Srbi ne ma- priiti pod italijansko vladno; razumljivo je mi smo prepričani, da bi bilo to v narodnem a za Jugoslovane hujše, kakor če bi ostalo pri starim in bi Avstrija živela neizpremenje- alje. V monarhiji Habsburžanov so se Jugo- ni vendar ubranili germanizacije in madja- je, ter so se tudi kolikortoliko razvili; to juje zgodovina in njih sedanji obstanek.

Kako bi bilo, če bi omenjene dežele anekti- Italija, je drugo vprašanje, ki bi ga rešila odočnost; nikakor pa ni verjetno, da bi bil Jugoslovane dobiček. Benečanski Slovenci arodno še bolj izgubljeni od ogrskih. Niti njah ni misliti na to, da bi uživali v Italiji o avtonomijo. Nekaj časa bi trajali nacio- ni boji. Rimska vlada bi preganjala narodne torje kot veleizdajalce; po vseh omenjenih ah bi naseljevala italijanske uradnike, pa italijanske koloniste, katerim bi dajala vsa- stne prednosti, iz materialnih razlogov bi omače prebivalstvo poitalijančevalo, in sča- bi jugoslovanski element popolnoma izginil brežja Jadranskega morja.

ITALIJA, ZAVEZNIKI, JUGOSLOVANI.

Toda nacionalistični Jugoslovani pričakujejo o osvoboditev od zaveznikov in zavezniki pri- jejo od Italije, da jih bo militaristično pod- la. Po desetmesečnem razvoju vojne in po njem vojnem položaju je vseskozi razumlji- la bi taka pomoč Angliji, Franciji in Rusiji o dobro došla. Doslej ni zmagovaleca na nem bojišču. Prvi nemški naval je bil ele- taren in je dal Nemčiji Belgijo v oblast, ter del njeno armado precej daleč v Francijo. m je bitka ob Marni ustavila nemško pro- je in od tistega časa ni resnega uspeha, ne e tam. Tako so na vzhodu Rusi osvojili e, Przemysl, zlezli v Karpate; ali tudi to je vleno in uspeh bojev v Galiciji je dvomljiv. Italija v boju z Avstrijo in Nemčijo bi mili- tično zelo olajšala položaj zaveznikov in da — prisegati se tudi ne more na to — bi onila zmago na njihovo stran. Torej žele lja, Francija in Rusija, da bi šla Italija v

boj in če je poslala Nemčija kneza Buelowa v Italijo, gotovo tudi zastopniki zaveznikov v Ri- mu niso držali križem rok.

Jugoslovanski narodnjaki pričakujejo od za- veznikov osvoboditev. Brez zavezniške zmage ni nič; tako so povedali v svoji resoluciji iz hotela La Salle. Zaradi svoje osvoboditve morajo že- leti zaveznikom vsako podporo, ki bi jim mogla pomagati do zmage, torej posebno pridružitve Italije. Če naskoči Italija Avstrijo, se okrepi že zelo omajano upanje, da zmagajo zavezniki in tedaj dobimo to, kar imenujejo ligaši jugoslovan- sko svobodo. Ali če gre Italija v boj, zahteva nagrado za svojo pomoč; in ta cena gre na račun Jugoslovancov, ter onemogoča njih združitve in osvoboditev. Jugoslovani torej nikakor in nika- kor ne morejo želeči, da bi se Italija udeležila vojne.

Morajo! Ne smejo!

Nacionalizem je v zagati. Zabredel je v tolmun, pa se suče v njem in ne more izplavati nikamor.

ITALIJA IMA IDEALNE NAGIBE.

Italija ima mobiliziranih 1.700.000 mož. Ta- ko poročajo. Šteli jih nismo, toda po dosedanjih mobilizacijskih ukrepih bo že nekaj takega. Za boj se pripravlja Italija, odkar je vojna. Nihče ne bo verjel, da je treba za mobilizacijo in za do- polnitev vojaških zalog deset mesecev. Zakaj še ni šla v boj?

Italijanske simpatije so na strani zavezni- kov. Če bi imele te simpatije realen pomen in bi bila Salandrova vlada zaradi njih mobilizirala, bi bila morala stopiti italijanska armada na plač, preden so zavezniki izmučeni. Dalo bi se deba- tirati o tem, če ne bi bila italijanska intervencija v prvih mesecih okrajšala vojne. Vsekakor so bili momenti, ko se je zaveznikom na zapadu in na vzhodu tako slabo godilo, da bi bila pomoč milijonske armade zanje nadvse dragocena. Toda Italija ni šla v boj.

Lahko bi se reklo, da ni imela "pravnega" povoda. Ali to bi bilo tako smešno, da ne bo de- jal tega noben zemljan. Kajti povod za vojno lahko nadje vsak tepec, kaj še učeni in prebrisa- ni diplomatje! Kako lahko je Avstrija našla pretvezo za vojno s Srbijo! Kako brez težav jo je Italija sama dobila za vojno s Turčijo! Pa je ne bi mogla konstruirati za vojno z Avstrijo?

Ampak simpatije z zavezniki ne veljajo Ita- liji toliko, kolikor njeni lastni interesi. Če bi mogla brez vojne doseči vse, ka rhoče, bi bila neumna, da bi žrtvovala svoje ljudi in svoj de- nar, pa ob vsem tem še ne vedela, kakšen bo uspeh. Zakaj tudi na vojni je veliko loterije.

Zato je italijanska vlada obravnavala s kne- zom Buelowom; zato se je vršila dolga in zaple- tena igra med Rimom, Berlinom in Dunajem. In če pojde Italija vendar v boj, ne pojde iz simpa- tije do zaveznikov, temveč zaradi svojih sebič- nih namenov. Ne pojde, da pomaga zaveznikom, ampak zato, ker so zavezniki toliko oslabili Avstrijo in Nemčijo, da ima zdaj Italija boljše karte v rokah. Za njene načrte je položaj ugo- den, pa ga misli izrabiti.

VOJNO ZAHTEVA LJUDSTVO.

Nekako izgleda, da pojde Italija zdaj res v krvavo kolo. V Rimu se je odigrala zabavna politična farsa.

Salandra je demisioniral. Kralj je pozval biv- šega finančnega ministra Paola Careano, naj se- stavi kabinet. Ta je odklonil. Po Rimu so se pričele hrupne demonstracije, ki so se bliskoma razširile po drugih mestih. Policija je bila brez- močna; poklicati so morali vojaštvo in to je ime- lo dosti opravka, da je razpršilo demonstrante. Ali razkropljeni manifestanti so se knalu zopet zbrali na drugem mestu, izgledalo je, kakor da ni mogoče zatreti demonstracij in da žuga revolta.

Tedaj je Vittorio Emanuele poklical Salan- dro in ga prosil, naj ostane na čelu kabineta. Salandra je pritrdil in kakor da se razlije olje po razburkanih valovih, se je utišal nemir v Rimu.

Ljudska volja! Ljudski glas!

Kdor ne bi poznal razlike med spontanimi ljudskimi in med umetno aranžiranimi demon- stracijami. Tudi mogotcem so včasih všeč demon- stracije, in če ne pridejo same od sebe, se tudi lahko prirede. Po velikih mestih je še vedno dosti "ljudstva", ki je pripravljeno za denar in obljube demonstrirati danes za Boga in jutri za hudiča. Kadar so štrajkujoči delavci demonstri- rali za svoje pravice, so bili karabineri vedno do- volj močni, da so jih nekoliko posekali in postre- ljali, druge pa razkropili — bodisi s pomočjo infanterije in kavalerie.

Pri sedanjih rimskih demonstracijah ni bilo mrtvih in ranjenih — saj je prav, da jih ni bilo — ali to je jasen dokaz, da ni bilo njih zatiranje resno in da so bile po volji tistim, ki bi jih urad- no morali preprediti.

S ponovnim imenovanjem Salandre se je ita- lijanski kralj baje izrekel za vojno.

GROŽNJA Z REPUBLIKO.

Preden je bila Salandrova demisija prekli- cana, so dobile demonstracije protirojalističen značaj. To je bilo morda potrebno. Vittoriju Emanuelu se za to najbrže niso tresle hlače.

Razume se samo ob sebi, da so tudi v Italiji socijalisti protimonarhični; ali njihova politika ne lovi slonov po zraku. Republičanska meščan- ska stranka v Italiji je slaba. V Rimu, ki ni industrijsko mesto, si je znal kralj pridobiti do- kaj popularnosti.

Ali ko se je kraljev bratranec grof turinski v nedeljo zjutraj vračal iz Laterana in sicer peš, je začela množica žvižgati in je kričela: "Dol z monarhijo! Živela republika!" Drugega se mu ni hvalabogu nič zgodilo.

Moral je biti pač slučaj, da je bila množica zgodaj zjutraj prav tam, kjer je hodil grof tu- rinski in da je hodil grof turinski peš prav tam, kjer je bila zbrana množica za demonstracijo.

Kralj Vittorio Emanuele je zagrižen prijatelj miru. On ve, kakšno odgovornost prevzame vla- dar pred Bogom za svoj narod, če požene njego- ve sinove pred sovražnikove topove. Njegovo veličanstvo noče vojne.

Ali tu je "višja sila", ki se je še vsakokrat pojavila, kadar je "moral" božji milostnik na- povedati vojno. Kadar izpregovori narod tako ne- dvomno: "Vojna ali pa revolucija!" — tedaj se mora kralj pokoravati ljudski volji, ter je o- pravičen pred Bogom in zgodovino. Saj ni hotel vojne kralj, ampak zahteval jo je narod. In ljudski glas je božji glas.

Kdo bi se upal misliti, da je to podobno aran- žirani komediji? Salandra je nedolžen, kralj je nedolžen, grof turinski je nedolžen, kakor je bil leta 1870. Bismarek in lani grof Berchtold ne- dolžen. Če pojde Italija v boj, je bila taka božja volja.

KAJ SO PONUJALI ITALIJI.

Italija se je pogajala z Avstrijo in Nemčijo. Vsakovrstni glasovi so prihajali o tem pogajanju v javnost, katerih seveda ne moremo kontrolirati. Al toliko je gotovo, da se ni knez Buelow peljal s praznimi rokami v Rim. Mož je prepričan o svojih sposobnostih, ali tega pač ne verjame, da bi z lepimi besedami potolažil lačnega leva. Na vsak način je moral imeti kaj s sabo, da ga nakrmi.

Koliko krme je treba, da bo potolažen, je moralo dognati pogajanje. Ker se je dolgo vle- lo, ne da bi se bilo prekinilo, je mogoče na prstih izračunati, da je Buelow najprej malo obljubil, potem pa prideval.

Zadnje vesti so pripovedovale, da je Avstrija kneziral Trentin, Furlanijo do Soče — men- da z Gorico vred — potem štiri dalmatinske oto- ke, proste roke za Italijo v Albaniji, pa avtono- mijo za Trst in Istro. Ker je Trst že sedaj avto- nomno mesto, bi bilo to razumeti tako, da dobi z Istro vred popolno samostojnost pod avstrijskim pokroviteljstvom.

To niso majhne koncesije. Pred enim letom bi bil kvečjemu Barzilaj ve rjel, da se uresniči v sedanjem stoletju. Italija sili kljub temu v vojno.

APETIT JE VEČJI.

Rimski vladi torej ne zadostuje, kar ji po- nuja Avstrija. Z vojno upa, da doseže več. Kajti če bi bila s takimi koncesijami zadovoljna, bi morala biti naravnost nora, ako bi se šla prete- pat za tisto, kar lahko dobi zastonj.

Če hoče več, je jasno, da leže njene ostale zahteve ob Jadranskem morju, torej tam, kjer žive Hrvatje in Slovenci. Kako jih bo utemelji- la, je prav postransko vprašanje. Za take reči se diplomatom ni treba mnogo glave beliti. Vzroki za zahteve leže po cestah; le izbirati je treba, ka- teri so najbolj prilični. Enkrat so narodnostni, drugi državopravni, tretji zgodovinski, četrti geografini et cum grazia in infinitum.

Udeležba Italije v vojni obljubuje precejš- njemu delu Jugoslovancov italijansko aneksijo; obljubuje jim, da bodo pahnjeni od Jadranskega morja; obljubuje jim, da bodo narodnogospo- darsko udarjeni tako, kakor so bili Srbi udarjeni na Kosovem polju.

UPANJA.

Ako se Italija udeleži vojne, stori to kot za- veznica zaveznikov. Iz tega sledi, da morajo za- vezniki odobriti njene zahteve.

Ker je očitno, da bi Italija lahko brez vojne dosegla več kakor malenkost, ji morajo zavez- niki, če se jim pridruži, pomagati, da doseže še več.

Od zaveznikov pričakujejo Jugoslovani svo- jo združitve in osvoboditev. Od zaveznikov pri- čakuje Italija Trentin, Trst, Istro, Dalmacijo.

Kdo ima več upanja, kdo več podlage za svoje pričakovanje?

VOLJA IN MOČ.

Če bi Jugoslovani hoteli in mogli napraviti veliko revolucijo na Kranjskem, Štajerskem, Ko- roškem, Primorskem, v Istri in Dalmaciji, na Hrvaškem in v Slavoniji, v Bosni in Hercegovini, če bi na ta način odtegnili nekoliko avstrijskih armadnih zborov z bojišč in obenem omogočili srbski armadi, da bi prodrla na Ogrsko, skratka če bi mogli pomagati zaveznikom do zmage, je verjetno, da bi se zavezniki pri sklepanju miru ozirali nanje. Saj ne bi to nič veljalo. Od svo- jega ozemlja ne bi morali ne Rusi, ne Francozi, ne Angleži ničesar dajati Jugoslovancem. Daro- vati tuje pa ne boli darovalca.

Toda jugoslovanska revolucija v sedanjih časih je blazna fantazija. Niti ob izbruhu vojne ni bilo misliti nanjo. Narod ni bil za revolucijo ne vzgojen, ne pripravljen; njegovi lastni vo- ditelji so mu vtepal cesarsko-kraljevsko misel v glavo in ko so rezervisti odhajali k svojim regi- mentom, so jih narodni prvaki sami navduševali za boj. Ko je začela teči kri, so bili ponosni, da se Slovenci in Hrvatje posebno hrabro tepo in se dajo s posebno požrtvovalnostjo klati za habs- burške krvnike.

Ne volje, ne moči ni bilo za revolucijo. Kje a bi jo vzeli sedaj?

Jugoslovani ne morejo dati zaveznikom ničes- sar; na noben način jim ne morejo pomagati.

Italija lahko postavi dva milijona mož na bo- jišče, s skrajnimi rezervami še kaj več. Italija ima topove, bojne ladje, zrakoplove, repetirne in strojne puške, šrapnele in granate, vse česar Ju- goslovani nimajo. Pomoč Italije zaleže nekaj; njen vstop v krvavo kolo lahko odloči zmago za zaveznike.

Na koga se bodo zavezniki z Rusijo vred bolj ozirali: Na Jugoslovane ali na Italijo? Odgovor more delati težave le otroku ali pa sleparju.

CIRCULUS VICIOSUS.

Aspiracije Italije in Jugoslovancov si naspro- tujejo. Ako ugođe zavezniki Italiji, morajo oško- dovati Jugoslovane. In če gre Italija z njimi v boj, ji bodo ugodili.

In kaj naj si žele Jugoslovani; Da gre Italija v boj, ali da ostane doma?

Ker nas bodo zavezniki rešili, ako zmagajo, moramo prositi Boga, da sugerira Vittoriju Ema- nuelu napoved vojne; kajti to olajša zmago za- veznikov. Ampak tedaj mora Italija dobiti svoj plen in mi smo udarjeni.

Ker se cede Italiji sline po naših krajih, mo- ramo izmoliti nekoliko rožnih vencev, da ji po- šljejo nebena pamet in jo odvrnejo od vojne. Ali s tem otežčamo zmago zaveznikov ali pa jo celo onemogočimo in oni nas ne bodo mogli rešiti.

Kje je izhod iz tega groznega vrtineca?

NOVI ČASI, NOVE IDEJE.

Če bi imel nacionalizem zdrave oči, bi moral spoznati svoj bankrot. Svetovni razvoj gre ne- izproso svojo pot in namesto starega, kar se je preživelo in izgubilo življensko sposobnost, za- hteva novo. Nacionalizem nima več potov iz svoje zagate; zamenjati ga mora nekaj sposob- nejšega in močnejšega.

Z nacionalizmom je tesno spojena ideja buržvazne države, in zdaj se pokazuje, da ne more ta država niti nacionalizmu samemu vstreči. O socialni pravičnosti ne govorimo; to spada na drug list in od kapitalistične države ne pričaku- jemo, da jo izpolni. Toda operiraj z njo, kakor hočeš, suči jo sem ali tam, ona ne more izpolniti niti nacionalne pravičnosti. Državni interesi ni- so interesi narodov; vlade ne služijo narodom; narodi nimajo od njih ničesar pričakovati.

Tudi Jugoslovani nimajo ničesar pričakovati ne od avstrijske, ne od ruske vlade.

V kaosu sedanje vojne propada marsikaj, kar je veljalo za večno in sveto. Ali ob tem sil- nem polomu bo vendar marsikdo spoznal, da se nimajo narodi zanašati na nikogar kot na sebe in da ne bodo močni, če se dajo ščuvati drug proti drugemu, temveč le tedaj, če bodo složni proti skupnemu sovražniku.

Zadnje vesti iz Italije pravijo, da bo v četrtek pojutrnjem, 20. t. m. parlamentu na Montecitorio, ki se snide ta dan, predloženo vprašanje o vojni in miru. Pričakuje se, da se izreče parlament z ogromno večino za vojno.

Vittorio Emanuele je navihani, Salandra in Sonnino tudi. Deset mesecev se delajo priprave za vojno, deset mesecev se razburja javnost, de- set mesecev se vceplja ljudem vojna misel v glavo. Potem jih gredo pa vprašati, če ne bi rajši ostali pri miru.

Avstrijski poslanik v Rimu baron Macchio in nemški poslanik knez Bülow sta pripravljena, da vsak hip zapustita Italijo. Poseben vlak je že pripravljen.

Nemški listi pišejo, kakor da smatrajo vojno z Italijo za neizogibno. Seveda, pišejo, da se je Nemčija ne boji in da si Italija sama koplje grob.

GOSPODIN FRANJO.

ROMAN—SPISAL PODLIMBARSKI.

"Glejte, kako teče od mene! Tako se človek žrtvuje za cesarja in državo in niti ga ne cenijo, kakor bi se spodobilo po zaslugah. Vse jim daj: zdravje, čas, moško silo in moško dobo, noč in dan se deri z Bošnjaki. In vrh tega se treba vedno zagovarjati, sebe in svoje podložnike, ako preveč dregnejo v bosenskega razbojnika, vedno se upravičevati ter vtikati nosove za zrcalo; a oni pri bataljonih vam štirikrat na teden cepetajo pred oddelkom ali štokrkajo za njim, sicer pa leže na koži mastne lenobe — o, tisti so deležni vseh pohval, uvaževanj, priznanj, odlikovanj, da je groza." Snel je manšete, odpel iz njih gumba, jih ožl ter vrgel daleč po tratini. Otipaval se je po ramah in bedrih. "Ni je suhe nitke na meni in ves sem pregreto. O-o-o! Pa zopet zaškriplje revmatizem v meni."

"Ognite se s plaščem," je svetoval Vilar. "Prv imate ta nasvet je nekaj vreden. Sicer je tudi plašč moker, vendar pa zadrži gorkoto, da ne izpuhti iz mene." Odpel je plašč od sedla; pri tisti priliki se je spomnil svoje zaloge v torbi, pripeti na sedlo. Rekoč, da treba založiti malico, ker jed pospešuje telesno toploto, je vzel kos pečenke, kruh in stekleničko konjaka iz torbe, sedel poleg Vilarja, si razpoložil malico po naročju ter začel uživati. Ponudil je tudi Vilarju, pa ta ni hotel, češ: "Do dveh sem se gostil pri Bajičevih."

"A, Bajičevi, to so pošteni ljudje," je mrmljal Buzduga s polnimi usti. "Vse časti vredni ljudje — to se pravi — mlada gospa je kakor sočna pomaranča, Katica živa kakor verveca in lepa — hm — a denarja nič, prav nič. Od ljubezni se pa ne da živeti. Vseskozi pošteni ljudje, le tista stara mama je prifrknjena, a bogata. Pomislite, ona se zavzema za Bošnjake, moje simpatije so na njih strani — pravi — in najrajši obučuje s Srbinkinjami."

"Sama je Srbinkinja, zato ji ne smeva zameriti. I vi ste Srb — ne?"

Nadporočnik se je bolešno nagnil na stran ter debelo pogledal na Vilarja. "Jaz nisem nič, prav nič. Pes sem na verigi, pes, ki je zvest do kosti kako le oni moj šejk. In drugačini ljudi v Bosni ni treba." Buzduga je srdito glodal ob kosti. Ko je bil doglodal, je potisnil v usta velik zalogaj kruha ter pričurknil konjaka. Pes je iz kota nepremično zrl vanj. Vsak pasji ljubitelj in lastnik samozavestno pokaže, v čem je izurjen njegova žival. Tako je storil tudi Buzduga. "Na, šejče, apport!" je viknil ter vrgel kost po tratini. Pes je skočil v gosto deževje za njo in v hipu jo je prinesel nazaj. "To ni vse," je velel nadporočnik, "še enkrat apport! Viš tam!" Šejk je skočil po tratini ter prinesel še manšete, na kar ga je gospodar zopet potrepal. Vzel je manšete, jih ožl in spravil v torbo.

"Zelo izurjenega psa imate, lahko ste ponosni nanj," je pohvalil inženir, in Buzduga je izpregovoril o pasjem plemenu sploh, kakšne lastnosti ima ta in ona vrsta, a njegov šejk ima dobre lastnosti vseh vrst, ker je prav posrečena mešanica dveh imenitnih pasem. Na apport in appell razume kakor nobena druga žival. Pravil je o pasjih simpatijah in antipatijah in kakor je sebi prisvajal dušo, tako jo je prilagajal tudi pasjemu rodu, seveda umrjočo. A zunaj je lil dež, švigal blisk, butal grom in izpod stene pristrešja jima je pričurkalo tiha vodica v posete. Kmalu pa sta dobila še drug poset, celo dva poseta. Prvi je bila strela, ki je udarila kraj koč v drevo, in sicer s takšno silo in v toliki bližini, da se je potresla koč in je možakoma zamigljalo pred očmi in sta začutila puh, obenem pa tesnobo in grozo, ki ji nihče ne more odoleti ob takšnem grozovitom pojavu. Oba sta obledela, se spogledala z neigibnimi, osteklenjenimi očmi. Živahni orožnikovi kobili, ki je dotlej kazala najboljšo voljo in suhljato, z žilami prepreženo glavu drgnila ob vrat Vilarjevega konjaka, je nekako izpodneslo zadnji del života, tako da je z njim butnila ob steno; visoko je dvignila plemenito glavo in zastrnela v pajčevine, ki so preprezale ves strop, Vilarjev šarec je postrigel z ušesi, jezo pogrebel s sprednjim nogom, a kmalu se je vdal prejšnji ravnodušnosti. Šejk je zarenčal, kakor bi ga pičil gad, nepopisna paznost se je pojavila na njegovem gobcu, ki ga je iztegnil kvišku in je z njim preizkuševal zrak; tresel se je od same pozornosti. Tedaj pa se je prikazal nov poset; Jovica Milošević je stopil ves premočen izmed drevja, kamor je bilo treščilo, ter se bližal koč. Osupel je obstal, zagledavši družbo, ki je vedrila.

"Le noter! Povedri i ti!" mu je z usmevom viknil Vilar. No Jovica ga ni slušal. Ker je prav tisti hip zopet udaril grom z bliskom, se je pokrižal, potem je z roko povel proti inženirju kakor v pozdrav ter se okrenil v nasprotno stran.

"Kaludjer ne mara biti pod mojo streho," je priko rekel Buzduga. "Ej — težka vest. Glejte, kako pazen je moj pes; on dobro ve, kdo je naš sovražnik. Pokažem vam njegovo izurjenost." In tisti hip je viknil: "Pozor, šejk — sovražnik!"

Pes je priskočil in se zavrtel krog svojega gospodarja.

Vilar je slutil, da napravi nadporočnik kako neumnost, kakšno kruto šalo. Zato ga je z odločno in hitro besedo opozoril: "Gospod nadporočnik, verjemite mi, da nisem radoveden na pasje umetnosti — No ni je odmahnil z rok ter s klikom: "Alo, alo!" naščeval psa, ki se je liki blisk zagnal za Jovico. Milošević je otepaval z nogama, ko ga je pes zagrabil za čakšire, suval je v napadalec gobec ter udrihal po njem s palico. V Vilarju je zavrelo. Na ves glas je zavpil: "Gospod nadporočnik, takšnega trpinčenja ne

maram gledati. Pri svoji časti vas rotim, pokličite psa nazaj! Ako ne, grem z revolverjem nanj." Segel je po revolverju, ki ga je imel pri petega ob sedlo.

No tisti hip je kliknil Buzduga: "Appell! Appell!" in šejk je priskakal nazaj k svojemu gospodarju, ves divji in krvavežen, ker je dobil težkih batin in sunkov.

"Hahaha!" se je prisiljeno posmehal Buzduga. "Ste li videli, kako ga imam na vrvi, kako me sluša?" Pogladil je psa po hrutu in se mu dobričal: "Ubožec ti moj, danes ti jih je naložil prokleti kaludjer, a drugikrat te naščujem na njegov vrat, tudi na to si izurjen. Čakaj, kaludjer!" Zlost se mu je pojavila na obrazu, ker grizlo ga je, da se inženir ni strinjal z njegovo šalo, in občudoval in pohvalil psa, in pa zato, ker je bil šejk tepen. Neprijazno ga je dregnil z nogo, veleč: "Hajdi v kot in pomiri se!" — na kar je žival s povešenim repom na treh nogah cineala v kot in počenila.

Vilar ni našel besede, da bi dal duška svojemu ogorčenju, dočim je bil Buzduga v zadregu, kako bi zagladil neprijetni vtisk, ki vselej potlači družbo, ako je njen član zakrivil nerodnost. "Sedaj pazite nanj, gospod inženir," je rekel z vsiljivo besedo, "sedaj se pokaže pasja duša v pravi luči. Dela se klavnega in pobitega, pa mu ni zlega. Hinavec!" Posmjeval se je "hinavec" in do brosrčno mu je oblubil: "Le kočakaj, šejče, drugikrat zmagaj zopet ti na vsej črti." Pes se je, tiho cvileč, kakor bi vse razumel, umiljeno zazrl v gospodarja, potem je zašantal k njemu, mu oblizal roki, usta in krivi nos, na kar se je zopet po vseh štirih, zdrav in čil, povrnil na svoj prostor. Buzduga mu je vrgel neogoljeno kurjo kost in košček kruha. "Ste li videli Komedijanta, kako imenitno je markiral svoj poraz in kako me je naposled prosil odpuščanja?" je vprašal.

"Ali pa vas prosil za kurjo kost?" Inženirju se še ni zabilasala nevolja na obrazu. "Ne poznam pasje psihologije," je nadaljeval, sileč se v miren ton, "a reči moram: da sem jaz Bošnjak, zastupil bi vam mrho. Zakaj ste ga naščevali na človeka, gredočega mirno svojo pot?"

"O, to ni miren človek, vi ga še ne poznate. Ta ščuje mirne ljudi vsepovsod in šunta tudi vaše delavce. Na to smo vas opozorili že zadnjič v hanu ob Spreči. Bodite oprezen, vi ste novinec in ne poznate tukajšnjih razmer," je govoril nadporočnik in resnost ter skrb je izrazil na licu, kakor bi obžaloval tega mladega, brhkega, a neizkušnega človeka.

"Moj šejk je moja opora. Brez moči bom, kadar mi ta pogine in precej se vrnem nazaj preko Save. Vprašajte Čumurpašo in Atifa Sarajlijo, s kakšnimi ljudmi imate opraviti v vašem drvarskem taboru."

"Ne, od Atifa Sarajlije nočen navodil. Temu turškemu konfidentu menda sami ne zaupate dosti. Obžalujem, da je naš tabor pod njegovim nadzorom. Čudim se vladi, da je postavila toliko kozlov, naj čuvajo njen vrt. O Jovici Miloševiću vem dosle samo to, da je govoril za pravico, in kdor se poganja zanjo, tisti je moj prijatelj. Odkrito povem."

"Jaz pa to vem, da stremi njegova pravica nekam v Srbijo in Rusijo in ni naša pravica," je odločil Buzduga, vstal ter rožljaječ s sabljo stopil h konju.

Nevihita je pojemale, na vzhodu se je svetlikalo, nebesni vladar se je že daleč na zapadu nad Ozren-planino kregal s svojimi oblaki. No kazalo se je, da jih i tam kmalu raztopi.

Zajahala sta. Ogibajoč se rjavih luž in mlak sta se nespešno pomikala dalje. Buzduga je jel o nekem generalu v Hercegovini praviti anekdote, ki so se mu zdele tako smešne, da so ga spravile povsem v dobro voljo. Udobno se gugajoč na sedlu in igraje z vajeti, se je žarečega lica na široko razgovoril. Jezdil je nekoč tisti general s svojim adjutantom, da vizitira neko oddaljeno posadko. Nikdar ne vzame oni general s seboj kakšne prtljage in tudi taktat je ni. Prigodilo pa se je kakor danes, da je začelo na poti deževati, in prispela sta na cilj mnogo pred adjutantovim služabnikom, ki je, na muli tovoreč prtljago svojega gospodarja, zaostal daleč za njima. General sploh ni jemal služabnika s seboj. Do kože premočena, sta bila nastanjena v tujski sobi tiste posadke. Adjutant je bil zelo razburjen, ker ni bil vajen, tičati v mokri obleki; neprestano je stopical po sobi, da bi se revež ne prehladil, in nestrpljivo je kukal skozi okno, kdaj pač pride njegova mula, da bi vsaj perilo lahko premenil. General, ki ni pričakoval nikakršnega perila, je ravnodušno sedel na kanapeju in s prsti dromljal po mizi. Ko se je bil navelič adjutantovega javkanja in raznežene nečakljivosti, je vstal ter se začel slačiti. Slek je svojo do nitke moko srajco ter jo podal svojemu spremljevalcu, rekoč: "Nate mojo srajco in meni dajte svojo, ako nočete že vsekakor premeniti perilo." Adjutant se je sramoval svoje mehkuznosti in se pomiril s svojim neprijetnim položajem. "To je general, ki ga čaka lepa prihodnost, ta bo naš vojskovodja v prihodnji vojski," je prorokoval Buzduga. "Ta pa ni nič podoben tistim kavarnskim generalom. Preprost, a strog — genij! Rokavice ne nosi nikoli; ko se je peljal k cesarju v avdijenco, si jih je kupil še le na Dunaju. V njegovi obleki ni nič gizdalinskega, ker si jo da delati pri kompaniji. In kako zna ta človek sukati Hercegovce! Deželni jezik ume izvrstno; kar na vrat pokaže in kdor ima kaj na zvesti, ga razume. — To je cel general, ne takšen polovičarski, kakor so drugi. Da imamo v Tuzli takšnega poveljnika, kaj hitro bi pometli tukaj take hujskače, kakršen je vaš prijatelj Jovica Milošević."

"Res, Milošević mi ugaja. Sploh me nič ne zanimajo moške, ki kopičijo okrutnost na okrutnost, pač pa oni, ki navdušujejo tisoče za kaj koristnega in lepega, n. pr. za umno gospodarstvo, obrt, šole, petje —"

Nadporočnik je majal z glavo in grizel ustno. "Za svinjerejo," je hitro pripomnil.

"I to je koristno in spada h gospodarstvu." "O gospodarstvu tukaj ne moremo govoriti, k večjemu o gospodinjstvu. Moški tu samo lenarijo in politizirajo, ne delajo pa nič."

"To je bajka, ki si jo izmislili sovražniki te dežele. Uredite agrarno vprašanje, osvobodite kmeta kakor v Srbiji in Bolgariji, onda uvidite, kako se poprime rodne grude. Sicer pa vidim tudi pri današnjih žalostnih razmerah moške na njivah. No, da vam razložim dalje — zanimajo me tisti, ki navdušujejo za človečnost, za svobodo —"

"Gospodar inženir, v vas kipi agitatorska kri, vi ste podobni stari Bajičevki."

Vilar se je posmehal. "Gospod nadporočnik, naščujte svojega psa name!"

Kakor bi ga ne bil slisal, je oni nadaljeval: "Premnogo pride k nam preko Save učenih ljudi z zasukanimi in zavitiimi idejami, zato pa vršimo tukaj samo polovičarsko delo. Veste li, da niti v Carigradu nimamo ugleda? Pred drugimi poslanci se tam tresejo, a našega zasmehujejo. No jaz si umijem roki in vršim svojo proketo dolžnost, ne ozirajoč se na desno in levo. Jeli, šejče, da je tako?" Pes, ki je s povešenim repom otožno capal kraj poti, je dvignil gobec. Ker ni dobil nobenega ukaza, je skočil pred jezdeca na pot in je tekkel pred njima, vohajoč po tleh, očividno po Miloševićevem sledu.

"Prosim, ali vam ni hladno?" je vprašal nadporočnik. "Mene mrazi. Da se ogrejem, poženem malo — oprostite! Vaš konj se z mojim ne bo mogel kosati." Približal se je Vilarju ter mu segel v roko. "V Samojlovem hanu me dohitite in tam ostanite čez noč. Karte bi vrgli s Samojlom in nič ne bova govorila o službenih sitnostih."

"Hvala, gospod nadporočnik! Kaj naprej pojdem. Vsekakor bi bil rad nocoj doma! Jutri imam posla."

"Kakor hočete. Torej na svidenje v Tuzli!"

Konjske podkove so zapeketale po izprani poti. Vilarju je odleglo pri sreč, ko je videl, da je zavil ta prevneti služabnik s poti, da se s svojim krvičejnim psom liki zlovešča prikazen skokoma nese po mehki tratini in se vedno bolj izgublja v daljavi.

Zadovoljen je korakal ilar par dni-pozneje ob prvi popoldanski uri v planino, da izplača drvarjem zvišani zaslužek. Veselila ga je zavest dobrega dela, in vso pot je ogrevala njegovo glavo misel, kako mu bodo delavci hvaležni. Mestoma je postal ter se zazrl v temno veličastje pragozda in zdelo se mu je, kakor bi mu iz večnega mraka šepetala neka dobra gorska vila in ga izpodbujala, naj ne postoji na zamišljeni pravi poti, naj deluje na to, da se odpravijo sovražne znamenke. Toliko se je zamaknil v svoje dobrohotne namene, da mestoma niti ni slišal oglašujočega hrumenja jadrne Oskove. Tedaj je vsa krasota v prirodi omtrela zanj, ki je videl pravo lepoto samo v dobrem dejanju, izkazanem svojemu bližnjiku. In takšno dobroto je prinesel drvarjem. Žal, da dovršeno dobro delo ni moglo biti splošno, da je moralo neprijetno zadeti Bierkopfa in njegovo strančico. Dočim so drvarji — tudi oni z Volčjega Dola so bili navzoči — z zadovoljnim kimanjem, s svetlimi potezami na licih, glasnejši pa tudi s pohvalnimi in priznalnimi izrazi sprejeli naznanilo, da se je plača za toliko in toliko odstotkov zvišala, ker je padla cena živil, se je držal Gajjer kisló, ustnice sta se mu še bolj udrlí, oči se skrile pod brvi. Njegova duša je bila pusta in zakrknjena, ni mogla prenesti iskre dobrovoljnosti v delavskih sreih; vrh tega se njemu pri novih cenah nič ni zvišal zaslužek, še znižal se mu je, ker je moral sedaj plačati hrano, prej pri gozdarjevem gospodarstvu je pa ni; in — kaj pa to! — že dvakrat mu vznik iz Samojlovega hana ni pripeljal nobene zlatoglave steklenice in nič biftekov. V krogu delavcev samonega ni ganila vest o cenejši hrani — Atifa Sarajlije. Ta je dobival iz drugih virov drugačno, vse boljše plačo, zato je apatično zaslišal Vilarjevo obvestilo in s preziranjem je zrl na te izgurate težake, ki so vedeli, da je njegovo pazništvo navidezen postranski posel, a glavno opravilo mu je vohunstvo in vadba, da voha v drvarskem taboru in daleč naokoli po upornikih, nezadovoljnih, hajdukih, veleizdajnikih in po skritem orožju. Čutil je, da ga drvarji sovražijo, in to jim je vračal s sovraštvom.

Po končanem izplačilu so se delavci razšli na svoja mesta. Vilar je postal ter zrl za njimi. Kmalu so sekire zopet enakomerno sekale ter šle bujnemu življenju do živga, žage so pele svojo hripavovzveno smrtno pesem. Iz tega enoličnega vrveža se je oglasila zdajci slovenska pesem; pela jo je gruča slovenskih delavcev, ki je blizu njega klestila vejevje podrtih dreves. Vilar je prekobalil hosto, ležečo vse križem, ter se privrnil k oni gruči. Sedel je na debelo vejo kraj štor. Drvarji so zapazili, da jih posluša človek, ki so ga začeli uvaževati, zato so po prvi pesmi zapeli še drugo. Pesmi sta se ob napornem delu zelo trgali, ob buhanju sekir nista mogli priti do prave veljave, vsekakor pa sta toliko prevzeli Vilarja, da je komolec uprl ob štor, položil glavo na dlan in se zatopil v domače glasove. Tedaj so štirje delavci prenehali v delu, stopili skupaj, se oprli ob sekire in, zroč drug drugemu na ustnice, so ubrano ponovili obe pesmi. Ko so odpeli, so se polotili sekanja. Inženir je še nekaj hipov zamaknjen slonel ob štoru. Probudil ga je Ivo Trkulja, ki je tiho in oprezno kakor k spečemu človeku stopil predenj. V rokah je držal velik kozol rdečih jagod in te mu je plaho pomolil, gledaje mu v oči in ne da bi izpregovoril besedo. "Si li zame nabral?" je vprašal Vilar in vzel kozol.

"Moji vnučki so nabrali danes in prijazno zate."

"No dobro, Trkulja. Prekrasen dar," je pohvalil Vilar. "So li zdravi tvoji vnučki pristavili."

"Zdravi, 'kao krmače', je odgovoril in oni se je posmehal takšni primeri. Starec je nadaljeval: "Bedni so in bedi je vsak dan, O, da vidiš, kakšno veselje si nam napravil, me zopet sprejel k delu. Ti si pošten, a ravna z nami oni" — pokazal je gori proti kmetom — "nobenega oddiha ne dovoli, niti peti ne sme pravi, da ni mogoče obenem peti in delati."

Vilar je vstal. Ni mu bila všeč pazništvo, strogo, no red mora biti.

"Čprav branijo peti, plakati nam ne nijo," je rekel starec. "Kriv sem, gospod, naš, a govorim ravno."

"Lepa hvala za jagode, brate! A sedaj na delo in mimogrede reci onim, naj mi dajo kakšno nedeljo. Rad jih bom poslušal."

Vilar je tisti večer začutil, kako sovražnik je postal gozdar. Da bi se mu prikupil in postal, da želi z njim živeti in prijateljstvu in je stopil v njegovo sobo. Precej je zapazil njem veliko pobitost. "Gospod gozdar, vam je dolg čas samemu," je rekel stopiv njegovi mizi. "Morda bi naredila igra šahu."

"Ne igram. Nič se ne dolgočasim," je kosmato-izdrlo Bierkopfu iz raskavega grla.

Vilar se je priljudno in z usmevom sklonil k njemu. "Tudi v karte ne? Nekoliko pa dar tudi jaz umem."

"Ne."

"Hm — onda — ali ste morda kaj bolni?"

"Vi me ne boste ozdravili." Te besede je tako zadirne in čemerne, da je inženir napravil dva koraka nazaj, da bi čim prej pohitel v sobo, proč od tega podivjanega, gozdnega veka. Pri tem pa je zadel ob služabnika, ki je pojavil s kositarskim podstavkom, na katerem so stale konvice in čašice za čaj. Vse na stavku je zarožljalo, in Bierkopf je vstal, grozeče vzravnal. "Gospod inženir, vi počeneste nerodnosti pri nas. Na Konj-planini režete koncerte, a vlada je najela drvarje za ne pa za petje."

Vilar, ki je služabniku pomagal urediti mizno posodo na podstavku, je vzkliknil in odredil se je postavil gozdarju po robu: "Oprosti, prišel sem k vam kot vaš tovariš na prvo besedo, in vi me tako nahrušite! Kar se ti nerodnosti, naj pometa vsak pred svojim pragom. Jaz si nimam ničesar očitati in se bom lahko ogovarjal pred vsakomer, a drugim bi slaba par Lahoč noč, gospod gozdar!"

"To je nevaren star lisjak, ki ne more zabiti, da ne sme več pleniti delavcev. Pre ne more nedostatka zlatoglavih steklenic, kov in odstotkov. Pride pošten človek Konj-planino in mu zmeša njegove tatinske že. To je nerodno in brdko! Vse mu doprime ovaduh, kaj delam pri drvarjih; saj pravzaprav nič ne delam in sam ne vem, čemu sem tu. Pohajkoval bom in nihal med Konj-planino in Tuzlo. Trn sem mu v peti, bruno v očesu, naj, da se ne spotakne ob moji nogi! Tako razburjal inženir, ko je hodil po svoji sobi, drugo jutro je na trati pred kolibo zopet z jznim usmevom pozdravil svojega nasprotnika kakor bi mu hotel reči: 'Snoči si bil pa na njeni! Oprosti mi, ker sem te motil!' Tako vrnil s prijaznostjo za grobost. Bierkopf, takšnega priljudnega vedenja posnel, da ta kavalirski človek pač ne bo pobrskal po vseh preteklih sleparstvih, ampak se zadovolje tem, kar je dosegel. Tistega, kar se je govorilo hrano pred njegovim prihodom, ne bo viden dan. Takšnega raznežnega človeka se ni bati. Visokoleteži, plemeniti misli se je podel, nizek značaj in jo izkoriščal."

Vilar bi se bil rad hitro udomačil pod planino, zato se mu je zdela sitna, da mora pod eno streho s človekom, kateremu dela to, ki vselej, kadar se srečata, tako sorupre svoje zlobne oči vanj. Poizkušal je, bi oderuha pridobil na svojo stran. Skoro ljeval mu je svoje prijateljstvo, prijazno pozdravljaj, ga ogovarjal, tudi za svet ga je šal v slučajih, ko je bilo vse jasno, vprašal da bi sprožil uljuden pogovor. Takšno ogovedenje je zazibalo robatega Bierkopfa v polno varnost; njegovi kratki odgovori so neprimljivi, čvsi pa tudi osorni. Inženir se je sčasoma toliko privadil, da jih je z usmevom prenašal; ob robatosti te delavske pijavke je radovala njegova duša in mu neprestano tala: Jeza tega onemoglega sebičnega je tvoje poštenosti in ti ne more škodovati. Glavstvan je, da si zadovoljil delavce."

Tisti postranski posel računanja se mu ni zdel nadežen, ker mu je dal vpogled v vse razmere in priliko, se uveljaviti, kar mlademu, podjetnemu človeku, ki rad po svoji razumnosti, pravicoljubnost in dobro Rajši bi bil opravljal inženirsko delo, ki je vsa njegova bodočnost, no tist dni pri drvarjem podjetju ni našel inženirskega posla, dasi je iskal po vseh pristopnih kotih Konj-planine. Ogledal si je oni pritok Oskove, ki naj bi se uravnal za splave, načrtal si je ona mesta, bo treba vodni, tek položiti ali z razstreljav skal preurediti. Zapomnil si je nekaj posebnih budo potnih pri vodnih napravah, tudi suho drevo si je zarisal v svoje beležke, vse delo, ki se ga loti, kadar dobi dotični iz Sarajeva in bo smel razpolagati z deli. Izprevidel je, da bo njegov inženirski del zelo omejen: predlagati bo treba vladni vsaki ureditev in vsako novo napravo, izračunati ške in še za majhne poprave se bo treba voriti z gozdarjem, da mu prepusti drvarje.

(—Nadaljevanje.)

ADVERTISEMENT

str. Slovensko

Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januarja 1894.

Inkorporirano 24. februarja 1903 v državi Kansas.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MRATIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans.
Podpreds.: JOHN GORŠEK, Box 179, Radley, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245, Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207, Radley, Kans.
MARTIN KOČMAN, Box 482, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
FRANK STUCIN, Box 226, Jenny Lind, Ark.
MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

Pomožni odbor:

FRANK SELAK, Box 27, Frontenac, Kans.
JOHN MIKLAČ, Box 227, Frontenac, Kans.
Sprejemna pristojbina od 16. do 45 leta znaša \$150.

Vsi dopisi se naj blagovelijsko pošiljati, gl. tajnika.
Vse denarne pošiljave pa gl. blagajniku.

enjenim uradnikom in udom Avst.
Slov. Bol. Podp. Društva pozdravi!

ZAPISNIK SEJE GL. ODBORA

z dne 24. aprila 1915.

Sejo otvoril gl. predsednik Martin Oberžan ob 10. dop. Uradniki so bili: Martin Oberžan, pred.; John Goršek, podpred.; John Černe, tajnik; Frank Starčič, blag.; Louis Bresnikar, zap.; Pongrac Yuncha, Mart. Ketzman in Anton Ketzman nadzorniki, ter John Miklač in Frank Selak, pomožna odbornika.

Prečita se zapisnik in sprejme neizmenjen. Poročilo tajnika in nadzornikov se prečita in tudi sprejme.

Na to poročilo oskrbovalni odbor dvane, katerega poročilo se sprejme, na kar ta odbor izjavi, da hoče od urada dostopiti. Imenuje se začasni oskrbovalni odbor, dokler nima društvo št. 1 seje, a kateri se izvoli stalni oskrbovalni odbor. Za začasni odbor so br. Martin Ketzman, Anton Ketzman in Louis Bresnikar. Društvo št. 1 se sporoči sklep se seje v zadevi oskrbovalnega odbora.

Prošnja za vstop kandidata Math Ogline pri št. 20. Ely, Minn. se odkloni radi nezadostnih zdravstvenih izkazov (oziroma kroničnih bolezni v sorodstvu).

Prečita se poročilo društva št. 10 Jenny Lind, Ark. o zadevi bolnega brata.

Zadeto v črno.

Iz Nemčije poročajo, da tamkajni zdaj nobene brezposelnosti. Radi verjamemo. Vsak sposoben moški, kateri more količjak gibati, je v Belgiji, Franciji ali na Poljskem vpislen pri klanju. Drugi se pa doma vadijo v klanju.

Pol leta je že minilo, odkar so molili za mir in molitev še danes ni uslišana. Namesto tega grozi "božja previdnost" s povečanjem klanja. Kaj je z diplomacijo v nebesih?

Italija nas spominja na človeka, ki bi se rad vmešal v pretep, toda nekogar ni, da bi mu držal suknjo.

V Avstriji bo kmalu trakulja v črevih poginila od lakote. Edino železa imajo še dosti, ker drugače bi ne bilo toliko železnih medalj. Bodo pa jedli medalje in obljube o — novih zmagah.

"Hrvatski Svijet" piše, da je resolucija ligaškega zbora v Chicagu že v rokah lorda Edwarda Greya v Londonu. Mož se nam smili. Če je že izvirnik resolucije skrajno nerazumljiv, kakšen je šele prevod! Grey si itak dovolj beli glavo z drugimi stvarmi, zdaj pa pride še ta "štrafenga" in ne od — Nemcem!

Čiste in moralne dame iz zelo visokih in bogatih krogov v Chicagu so sklenile organizirati posebne patrolje, ki imajo nadzorovati zaljubljene parčke in javnih parkih, da ne bodo sedeli preveč tesno skupaj. Živele dobre dame! Ker pa je že prišlo do tega, da je zaljubljeni parček, ki mirno sedi na klopi v parku, skrajna nevarnost za javno moralo, opozarjamo cenjene družabne dame na gorostasno nemoralnost, katere se nebrzdano ponavlja javno na ulicah in v parkih dan za dnevom, odkar obstoji Chicago. Kobile in psice tekaajo namreč še — nage naokrog! To je vendar nezasišano! Moralne dame bi morale takoj predlagati, da se psice in kobile oblečejo v kikkje, da ne bodo s svojo nagoto dražile —

ta in se naznani dotični številki, kako je pravilno postopati oziroma točke, tičajo se boleznim omenjenega brata.

Prečita se poročilo društva št. 9. Radley, Kansas v zadevi brata Math Oplatnik, ki zahteva odškodnino za izgubo vida na enem očesu ter naznanja, da se mora dotičnik dati preiskati od treh zdravnikov, kakor je zabeleženo v točki, tičajo se njegove zadeve.

Prečita se poročilo in prošnja št. 6 Yale, Kansas v zadevi brata Lovrene Gregorač, ter se imenuje nadzornik Martin Ketzman, da se posvetuje z zdravnikom, ako ni mogoče, da s dotičniku Lovrene Gregoraču vid, katerega je izgubil, povrne.

Prečita se prošnja brata S. Wohlgo-muth od št. 2 in brata Fr. Plenovšek od št. 10 ter se jima dovolijo prošnje do lokalnih društev.

Prečita in sprejme se povabilo od S. N. P. J. Franklin, Kans. na veselico 1. maja ter se društvena zastava udeležijo spreveda.

Prečita se poročilo št. 7 Curanville v zadevi razpusta dotičnega lokalnega društva ter se sporoči, da društvo še nadalje obstoja.

Po daljsem razgovoru radi bližajočih se konvencij se ista za nedoločen čas odloži; vzrok veliki stroški in blizajoča se zrušitve.

Na to zaključil gl. predsednik brat M. Oberžan sejo ob 5.20 zv.

Z bratskim pozdravom
Louis Bresnikar, zap.

nemoralnih čutov spoštovanih, moralno gnilih gospodov in dam.

Nemški generali so iznašli novo orožje — dušiči plin, katerega brizgajo med Angleže v Belgiji. Angleži bi pa morali streljati nazaj hlače svojih najnovejših rekrutov in stavimo nekaj, da bi kmalu vsi Nemci pobegnili nazaj v "raj".

Barbarska oficiozna Nemčija je naglala šolske otroke, da so paradirali in prepevali himno po ulicah v proslavo umora tisočih oseb na Lusitaniji, med katerimi je bilo tudi 40 otrok. Otroci so proslavljali umor otrok! Moriti ženske in otroke je dovolj barbarško, toda slaviti tak umor z divjim veseljem, je zversko-satansko. Čemu se kajzerjeva banda še sramuje priznati ostdna grozodejstva v Belgiji? Kakor je cesarska zverjad ponosna na piratski popot Lusitanije, tako bi morala biti tudi ponosna na bestialno pustošenje Belgije in Francije.

Vojno sodišče v Ljubljani je obsodilo 67letno starko z Gorenjskega na 13 mesecev zapora, ker je rekla, da je avstrijski cesar neumen. Njen sin je padel v Galiciji, snaha je umrla na porodu, starko so zaprli — novorojenček je pa ostal sam doma. Lopovi na čelu oficiozne Avstrije niso samo zaletabani do mozga, temveč hudo delci pod solncem, za katere so še vislice predobre!

PORTUGALSKA REVOLUCIJA.

Od petka do ponedelka je bila na Portugalskem revolucija. Do zadnjega trenutka je vlada trdila, da zmaguje. Potem je morala, "zmagovita" kakor je bila, odstopiti, in napraviti prostor vladni upornikom.

Revolucija ni bila rojalistična, kakor se je zlasti iz Španije poročalo, temveč radikalna. Ker nimamo danes prostora, se zmerimo o portugalskih razmerah obširneje prihodnjik.

Rumeni vzhod.

Ne ve se še natančno, kakšni vplivi so povzročili, da je japonska vlada, ravno preden je ura odbila dvanaesti, ublažila svoje zahteve do Kitajske. Na daljnem vzhodu, kjer je že zelo pretilno žvenketalo orožje, se nadaljujejo pogajanja; vojna je za nekaj časa preprečena. Nihče ne more reči, da je mir trajno zavarovan. Gotovo je, da so iz Evrope, zlasti iz Anglije mirili in da je tudi stric Sam rekel kakšno besedico; z ozirom na tajni značaj diplomacije pa seveda ni mogoče poznati vseh potez in protipotez, ki so bile napravljene v tej šahovi igri. Privilegiji, katere je japonska vlada zahtevala na Kitajskem, obsegajo toliko moči, da bi bila Japonska dobila z njimi nadvlado v svoje roke. In to ni bil nikakršen nov poizkus, temveč je dosledno izvajanje tiste politike, katero je Japonska pričela pred dvajsetimi leti z japonsko kitajsko vojno in katero je nadaljevala z japonsko rusko vojno. Ta politika je strogo imperialistična po vzoru politike evropskih kapitalističnih držav.

Toda — je li Japonska kapitalistična država?

Ako se vžamejo njene razmere točno take, kakršne so, se pravzaprav ne bi mogla imenovati kapitalistična. Razvojna hitrost je sicer v kapitalistični družbi mnogo hitrejša, nego je bila v prejšnjih družabnih formah. To kaže kapitalizem v Ameriki, kjer se je pojavil dokaj pozneje kakor v stari Evropi, pa ga je dohitel in deloma celo prehitel. Ali odkar je Japonska odprla svoja prejšnja sedemdeset let zaklenjena vrata in dovolila Evropi in Ameriki trgovino pa se sama šla učiti v Evropo in Ameriko, je vendar minil prekratek čas, da bi se bila mogla že v vsem tako preobraziti kakor stari svet.

Japonska posnema in oponaša kapitalizem. S tem zakriva, da se šele vživlja vanj. Kapitalizmu ne zadostuje, da imajo posamezni ljudje ogromna imetja. Takih bogatinov je bilo na Japonskem dovolj, ko je bila dežela še vseskozi fevdalna in ni smela tujčeva noga stopiti na njena tla, kakor je bilo Japoncu prepovedano oditi v tujino. Tisočletna aristokracija je imela v posestvih in v denarju ogromna bogastva, medtem ko je masa naroda živela v revščini, deloma tudi v popolni bedi. Agrarni kapitalizem je bil na Japonskem že davno doma.

Ali moderni kapitalizem zahteva moderna sredstva za pomnoževanje bogastva. Sposoben mora biti za konkurenco s tujim kapitalizmom; postaviti se mora v tem oziru na mednarodno podlago.

Industrija, vir bogastva in moči v kapitalistični dobi, je pa na Japonskem še slaba. Še iz starejših časov so tupatam rudniki; obratovanje v njih se je moderniziralo. Po nekaterih večjih mestih so tovarne; ali te se ne morejo posejati kakor riž. Razun denarja in trga je treba za take feče tudi znanja, strokovnjakov za ureditev in vodstvo — vse to se ne iztepta iz tal.

Japonec so se trdovratno trudili, da bi storili vse, kar se more storiti z voljo in s tistimi sredstvi, kar jih je bilo na razpolago. Po vseh evropskih in ameriških šolah je bilo dovolj mikadovih sinov. Ali ker tudi razumevanje družabnih zakonov ne pade iz nebes, so hoteli mogotei Japonsko najprej v zunanjih oblikah preurediti po evropskih vzorih. Učili so se državnih oblik, militarizma, diplomacije, etikete, sploh vse skorje, preden so prišli do jedra. Sedaj že vedo, kaj se skriva pod lupino; vladajoči krogi se energično trudijo, da bi si Japonska z industrijsko trgovino zagotovila nadvlado na daljnem vzhodu in protežira domačo industrijo na vse načine. Toda konkurenčne sposobnosti ji ne more dati tako kakor se dovoli kakšen privilegij.

Zato hočejo gospodujoči razredi z umetnimi sredstvi doseči, kar ne gre potem naravnega razvoja. Tako dela kapitalizem pogostoma. Če se v kakšni državi industrija šele razvija, vpelje kapitalistična vlada visoke carine, da ne more biti tuje blago cenejši od domačega, kar bi lahko bilo, če ne bi bilo treba na meji plačevati pristoj-

bine za uvoz. Tako se je že marsikatera slabotna industrija izpitala. Tudi premije, državne podpore i. f. d. spadajo v to poljavljve.

Ali to se more delati le doma. Japonska pa hoče več. Trgovino v vzhodni Aziji in po Tihem oceanu bi rada dobila v svoje roke. Predvsem gleda na Kitajsko, na to ogromno deželo z velikanskimi prirodnimi zakladi in s štiristo milijoni prebivalcev, iz katere se lahko iztlačijo fantastični profiti.

Na Kitajsko gledajo vse kapitalistične države. Trgovina z zamorci, ki jemljejo pobarvane steklene kroglice in vsakovrsten pofel za slonovo kost, je že nekaj; ali treba je misliti tudi na bodočnost. In velikih proizvodov industrije ni mogoče prodajati divjakom. In kitajskih rudnikov ni mogoče izkoriščati v Afriki; za to je treba iti na Kitajsko. Ves kapitalizem se peha na Kitajsko. Evropski in ameriški kapital gradi železnice, regulira reke, izkorišča rudnike, postavlja tovarne, prodaja puške, kanone, bombe in barke. In seveda nosi kulturo v deželo.

Po vseh kapitalističnih deželah je bila in je večinoma še danes razširjena legenda, da na Kitajskem ni kulture. Vsi narodi, ki ne žive vseskozi po evropskih vzorih, so "nekulturni." V resnici ni na Kitajskem prav nič manj kulture kakor na Nemškem, Francoskem ali Angleškem; in če se sodi z etičnega stališča, je v marsikaterem oziru simpatičnejša od evropske in ameriške. Kitajska filozofija in literatura je za ves azijski vzhod klasična kakor za nas grška in rimska; tudi Japonec, ki hoče veljati za izobraženega, jo mora poznati.

Ali Kitajska je zaostala za deželami zapadne civilizacije v tehničnem razvoju. Tega je bil kriv njen do skrajnosti izvedeni nacionalizem, ki je imel svoj simbol v kitajskem zidu. Kar se je godilo onstran ogromne stene, tega ni bilo za Kitajsko. Zunaj se je svet lahko sukal, kakor se je hotel; za zidom je moralo iti vse po kitajsko. Tako se je zunaj razvila nova tehnika, velikanska industrija, svetovna trgovina, nezasišana prometna sredstva, Kitajci pa so živeli po svojih starih se-gah, prepričani, da sami sebi popolnoma zadostujejo.

To je šlo, dokler ni potrkal zapadni kapitalizem s svojo železno pestjo na kitajska vrata. Prej-alislej, od te ali od one strani si jih je moral odpreti. Kajti razširjanje brez koneca in kraja je potreba kapitalizma. Služiti mu morajo raznovrstna sredstva. Mis-jonarji so hodili kot njegovi pionirji v deželo. Poleg njih pa ima kapitalizem tudi trgovske agente, pa diplomate, in vrhu vsega še vojake. In vsi so mu krčili pot v obljubljeni deželo.

Japonska pa je to gledala z ljubosumnimi očmi. Iz vseh daljav prihajajo profitarji in roparji; Japonci, ki so najbližji, naj pa mirno gledajo, da jim drugi pograbi najmanjši grizljaje izpred nosa? Videli so, da so to nove sile, proti katerim nič ne opravijo s svojimi starimi močmi; pa so se šli učiti — zapadne kulture, kulture moderne ropa, kapitalistične diplomacije in kapitalističnega militarizma.

Bili so dobri učenci. Občudovali so Evropo in Ameriko, njihjo civilizacijo, industrijo, učenost, njihjo naprave. Kar se jim je zdelo koristno, so vpeljali v svoj dom. Evropeizirali so državo; ustanovili so parlament, razglasili konstitucijo — saj so na zapadu spoznali, kako se napravi, da ostanejo take reči na papirju. Predvsem pa so posnemali zapadni militarizem in marinizem.

Evropski učitelji so bili ponosni na svoje učence. Danes trepečejo pred njimi. Ko se je Japonska dovolj navzela moderne kulture, jo je hotela vsiliti Kitajski. V Tokiju so dobro videli, da pre-že kapitalistične države na ogromno nebeško državo srede kakor psi na medveda. Zato so se hoteli podvizati, da ne pridejo kakor čizek pred Boga, ko je imel že vse barve razdeljene. Na vojni s Kitajsko so premagali Goliata. Ali evropsko ameriški tekmeči so za trenotek pozabili na svoje ljubosumnosti, pa so pograbili zma-

govalca za roko tisti hip, ko je hotel spraviti svoj plen na varno Japonsko zmago pa so porabili, da so si sami "najeli" vsak po kos kitajske zemlje.

Japonska uljudnost zahteva, da se človek smehlja, kadar mu je najhujše pri sreč. Smehljali so se, ko so se jim naselili in utrdili Rusi, Angleži, Nemci pred nosom. Ali mislili so si: "Kar ni danes, bo jutri ali pojutrišnjem." In pripravljali so se.

Tudi nemški kajzer je nekoč s teatralnimi gestami govoril o "rumeni nevarnosti." Njegova fantazija je videla Evropo kakor ob času Hunov in Avarov poplavljenjo od azijskih barbarov in vlogo Atile in Džingis kana je imel sedaj mikado. Če ima strah velike oči, je bil Viljemov strah že več kakor strah. Iz Tokija v Berlin in Pariz je daleč. Ali v Port Artur, v Cingtao in v Peking je bliže.

Kakor mačka na mišjo luknjo je Japonska pazila na politično situacijo. To paznost je morala Rusija poplačati s Port Arturjem. Japonska je dobila trdna tla v Mandžuriji in komaj da je svet videl, kako se je to zgodilo, je pogoltnila Korejo. Vojna v Evropi pa ji je prišla prav, kakor da je bila naročena.

Kaj so bili Japonski mar angleški interesi? Njena zveza z Anglijo ji je le dala krasno priliko, da je izruvala Nemčiji Kjavčav iz rok in stopila na Kitajsko tla. Še ugodnejše pa je zanj to, da so evropske države tako zapletene v svoj pretep, da ji ne morejo v Aziji stopiti na kurja očesa.

Japonska ne zahteva od Kitajske "nič drugega" kakor nekoliko političnega in militarističnega vpliva ter raznovrstne gospodarske privilegije. Konkurenco močnejših kapitalističnih držav hoče paralizirati s tem, da ji zagotovi Kitajska prednost pri kupčijah in podjetjih.

Prizadeta je kitajska država in njena vlada. Predsednik kitajske republike naj bi poslal po tokijskih načrtih fiktivno japonskemu cesarju podrejen guverner; pekinški parlament bi imel približno toliko moči kolikor kakšen avstrijski deželni zbor. Kakor komandirajo nemški egnerali — von der Goltz, Liman itd. turško armado, tako bi prišla Kitajska pod japonsko povelje.

Ali prizadeta je tudi zapadni kapitalizem. Če ima Japonska pri vsaki železniški zgradbi, v vsakem rudniku, v oboroževalni industriji prednost — kaj ostane tedaj še evropskemu in ameriškemu profitarstvu?

To je "japonska nevarnost."

Japonska je napravila vprašanje akutno, ko so Evropi z njenimi lastnimi konkurenčnimi zadevami zvezane roke. Če je sedaj iz kateregakoli vzroka nekoliko odnehala, zato vendar ni pokopala svojih načrtov. Toliko obsegajo njene znižane zahteve še vedno, da bo imela nekoliko več pravice na Kitajskem kakor njeni današnji "prijetelji" in sovražniki. In izrabljala jih bo dosledno z namenom, da jih razširi in da oslabi tujo konkurenco.

V tem je snov bodočih sporov in nevarnost novih krvavih, mor-darjev, strašnejših zapletljajev od sedanjega v Evropi. Ta nevarnost bi le tedaj izginila, če bi se Japonska kar svoje volje zadovoljila z vlogo male nevtralne države, kar je popolnoma izključeno, ali pa če bi se socializem na Japonskem in Kitajskem tako okrepil, da bi mogel izbiti svojemu militarizmu meč iz rok. Pogoj za to pa je, da se razvije in okrepi socializem v Evropi in v Ameriki.

RESNICI NA LJUBO.

Neki agent z zemljišči, ki sliši na ime A. H. Skubie, si je poleg prodajanja zemljišč vzel tudi nalogo, zagovarjati "Glas Svobode" in njega gospodarja. Koliko je v tem interesa zanj, je težko reči; bo že kakšen "komišn". Bodi kakor hoče.

S svojim prizadevanjem se trudi dokazati, da gre edina zasluga, da imamo J. S. Z. in S. N. P. J. "Glasu Svobode". Tudi to kreditira "G. S.", da se je J. S. Z. spojila s skupno socialistično stranko.

Dični Skubie, ki tako rad zagovarja privatne interese — poleg

pa še naglašja, kako rdeč socialist da je, pride prihodnjik gotovo s trditvijo, da gre kredit Glasu Svobode tudi za to, da se je ustanovila in spojila s stranko finska, češka, židovska, poljska, italijanska, slovaška, ogrska in skandinavska socialistična federacija.

V luči zdravega razuma bi vprašali dičnega Skubica, naj nam raztolmači tole:

Kako je to, da je "Glas Svobode", ki je v njegovih očeh kreator vsega napredka med Slovenci v Ameriki, dobil breco, z njegovim gospodarjem vred, ravno od tistih, ki so omogočili "Glasu Svobode" ekzistenco? Fakt je, da so dotični ljudje, ki so dali "Glasu Svobode" in njegovemu gospodarju breco, še vedno na delu v J. S. Z. in S. N. P. J. in da oboje prav lepo napreduje, vzlic temu, da je po breči teh ljudi začel napadati J. S. Z. in S. N. P. J. ravno "Glas Svobode" z namenom, da se mašuje, kar je pa seveda spodletelo. Ali ne govori to jasno, da so imeli socialisti, ki so še danes okoli J. S. Z. in S. N. P. J. vzroke, dati gospodarju "Glas Svobode" breco?

Če bi Mr. Konda imel v sebi kot gospodar "Glasa Svobode", za katerega so delali socialisti — brez katerih bi bil list propadel — več družabnega, a manj sebičnega instinkta, bi bil še danes v družbi tistih, ki so zanj delali, bil bi lahko še danes član J. S. Z. in član S. N. P. J. in dičnemu Skubicu ne bi bilo treba lomiti zanj kopja. Ali Mr. Kondov instinkt ni družaben, ampak prav primitivno egoističen je — privaten; in zato je čisto logično, da se ne more strinjati z načeli, ki jih zastopajo socialisti. Kdor zagovarja tak instinkt, samo pokazuje, da je vreden bratec tistega, ki ga zagovarja, pa naj bo zagovor s "komišnom" ali pa brez "komišna".

Papeževih slik ni nihče prodajal z namenom da obogati samega sebe, ampak da pridobi za tedanj — socialistom naklonjeni list "G. S." naročnike med tisto maso, do katere je drugače najtežji pristop. Toliko v informacijo tistim, ki ne vedo, kam pes taco moli.

Stranka

POZIV.

Pittsburg-Dunkirk, Kans.

Pozivajo se sodrugi in sodružice iz okrajev Crawford in Cherokee County, država Kansas, da se polnoštevilno vdeležijo skupne konference Jugoslovanskih socialističnih klubov, katere se bo vršila dne 23. maja t. l. ob 2. popoldan v Franklin, Kans., v oni dvorani, kjer je bila proslava prvega maja. Obenem se tudi uljudno vabi zastavni odbor združenih društev S. N. P. J. v drž. Kans. Torej na svidenje, sodrugi in sodružice, bratje in sestre (S. N. P. J. dne 23. maja.

Odbor konference.

NAZNANILO.

Dunlo, Pa.

Članstvu J. S. Soc. Kluba št. 17 v Dunlo, Pa., se tem potom uljudno naznanja, da se je prelo-žila seja kluba, katere se je do sedaj vršila vsako četrto nedeljo v mesecu. Seja se vrši za naprej vsako tretjo nedeljo v mesecu, v navadnem prostoru ob 10. dopoldne. Torej sodrugi, vpošteevajte to, ter se bolj redno udeležujte sej!

Odbor.

VABILO.

na piknik, katerega priredi slov. soc. klub št. 27, Cleveland, O. v nedeljo dne 23. maja ob 2 uri popoldan.

Piknik se vrši na Louis Reharjevem posestvu v Nottingham. Od Car stop 125½ je še kakih 10 minut hoda na desno.

Pričakujemo, da nas posetijo vsi tisti, kateri si žele prave zabave in razvedrila na ta dan.

Na dnevnem redu je: Godba, govori in petje.

Za dobro postrežbo jamči odbor.

850.000 angleških rudarjev, poštinih uslužbencev in drugih organiziranih delavcev se pripravljajo na splošno stavko, če ne dobe zahtevanega 20% priboljška na mezdi.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA
LJUDSTVA.

IZHAJA VSJ KI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba
v Chicago, Illinois.

Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo
leto, \$1.00 za pol leta, Za Evropo
\$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.

Oglasi po dogovoru. Pri spremembi
bivališča je poleg novega naznaniti
tudi stari naslov.

Glasilo slovenske organizacije Jugosl.
socialistične zveze v Ameriki.

Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja
lista in drugih nerednosti, je posiljati
predsedniku družbe

Fr. Podlipcu, 5039 W. 25. Pl. Cicero, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by

South Slavic Workmen's Publishing Company
Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and
Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half
year. Foreign countries \$2.50 a year,
\$1.25 for half year. -- -- --

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

4008 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS

Vojna ali nevtralnost?

Zedinjene države so v sedanjih
vojni nevtralne. Kako naj bi se
tudi postavile na drugačno stali-
šče? Preveč bi bilo, če bi kdo dok-
trinarno trdil, da so neprizadete.
V naših časih se ne more zgoditi
nič važnejšega na zemlji, ne da
bi ves svet na kakršenkoli način
občutil posledice. Ali Amerika je
prizadeta od vojne sploh; v ev-
ropskem konfliktu niso njeni in-
teresi vezani ne na eni ne drugi
strani. Njena naravna nevtral-
nost je taka, da bi bila pri skle-
panju miru v prvi vrsti poklicana
za posredovalko.

Zadnji čas se je to nekoliko iz-
premenilo. Zedinjene države so
prišle v konflikt z Nemčijo. Vzro-
kov je bilo več; zadnji povod je
dal potop Lusitanije.

Zedinjene države so imele sit-
nosti tudi z drugimi vojskujoči-
mi se silami. Anglija n. pr. je pri-
zadela ameriški trgovini dosti ne-
rodnosti. Ali potop Lusitanije je
bil nedvomno najresnejši slučaj.
Način nemškega pomorskega voj-
skovanja spravi lahko najneutra-
nejše in najnedolžnejše ljudi v
nevarnost. Tudi potniki na Lu-
sitaniji so bili nevtralni — in
vsaj kar se tiče vojne — nedolž-
ni.

Razburjenost.

Ker je bilo med njimi dosti A-
merikancev, je naravno, da je
povzročila vest o katastrofi veli-
kansko razburjenost v deželi. In
ker v razburjenosti sree rado u-
ide razumu, se ni preveč čuditi,
da je marsikje zadonel klic, ki ni
zahteval nič več in nič manj ka-
kor vojno z Nemčijo.

Časopisje.

Večjega pomisleka je vredno
dejstvo, da je zapelo vojno melo-
dijo tudi kapitalistično časopisje.
Dasi ima ameriška žurnalistika
kljub množini papirja, ki se na-
tisne, razmeroma malo ceno, če
se primerja z evropskim, bodisi
tudi le buržvaznim tiskom, ven-
dar njen vpliv ni majhen. Zlasti
kadar apelira na instinkte, lahko
postane nevarna.

Medtem ko nima večina ameri-
ških listov nobenih trdnih poli-
tičnih načel in sučejo plašče, ka-
kor piha dolarski veter, so še ve-
liko bolj kakor evropski odvisni
od privatnega kapitala, ki vpliva
nanje zlasti potom drago plačanih
oglasov, izhajajočih pogostoma
v obliki navideznega popolnoma
nedolžnih člankov. Da bi se vele-
kapital v Ameriki kmalu vrgel za
vojno, je pa precej razumljivo.

Kapital.

Skoraj je ni panoge v moderni
industriji, ki ne bi znala direktno
ali indirektno profitirati od voj-
ne. Kajti armada potrebuje vse-
ga. Občlena mora biti, oprave
in orožja potrebuje, jesti mora,
prevažati jo je treba, vojno zdrav-
stvo zahteva lekovi in obvez, ko-
nji morajo imeti sedla in podko-
ve. Da znajo tudi ameriški kapi-
talisti fabricirati podplate iz pa-

pirja, so pa dokazali, ko so bili
ogrski liferanti v tej umetnosti
menda še popolnoma neizurjeni.

Najlepše prilike ima seveda ob-
oroževalna industrija. Bombe in
šrapneli se izdelujejo za to, da
pokajo in kadar je taka igračka
počila, je pri kraju, pa je treba
druga. In če je vojni sekretar
že v mirnem času tožil, da odirajo
podjetniki vlado, se je v času voj-
ne še manj mogoče pogajati.

Industrijam, ki se bavijo s ta-
kimi rečmi, je prinesla evropska
vojna marsikatero naročilo. Kljub
temu gledajo člani ameriškega
oboroževalnega trsta z veliko
zavistjo, kako rastejo profitti
Kruppovega podjetja, Škodovke
in Putilovovih tovarn. Taki do-
bički bi se jim prilegli. In
smart kakor so, bi znali nemara
v svojem patriotizmu še bolj o-
skubsti strica Sama kakor Krupp
Nemčijo.

To je tisti kot, iz katerega pri-
haja najgorečnejše navdušenje
za vojno.

Ima li pa ameriško ljudstvo kaj
vzroka, da bi se ogrevalo za tako
pustolovščino?

Zločin.

Pustimo za nekaj časa sociali-
zem in njegova načela na strani,
pa premostimo vprašanje s sploš-
nega stališča.

Potop Lusitanije se ne da opra-
vičiti. Tudi druge reči, ki se go-
de na bojiščih in na morju, so
grozne, ali oficijelne države jih o-
pravičujejo za vojno, ki je po nj-
hovitih nazorih neizogibna šega.
Za potop trgovske, osebnemu pro-
metu služeče ladje brez svarila,
ne da bi se dala potnikom prili-
ka za rešitev, se ne da opravičiti
po tistih pravilih in pogodbah, ki
so jih sprejele "civilizirane" dr-
žave. Zgodilo se je torej barbar-
stvo ne le s človeškega, temveč
tudi z zakonitega stališča.

Med potopljenimi ljudmi so bi-
li tudi Amerikanci. Izgovor, da
jih je nemško poslaništvo z opla-
si v časopisih svarilo, naj ne po-
tujejo z Lusitanijo, ne velja prav-
ni; zločin ostane zločin, tudi če
je v ineratih napovedan. In če
moram potovati v Evropo, če ne
sledi iz tega, da moram zato pre-
gledovati oglase po kapitalistič-
nih listih.

Zadoščenje.

Amerika ima nedvomno pravi-
co zahtevati odškodnino za Ame-
kance, ki so bili umorjeni. Ali voj-
na ni ne odškodnina, ne zadošče-
nje. Nekaj čez tisoč ljudi je u-
tonilo; nekaj čez sto jih je bilo
med njimi Amerikancev. Oživi
le eden izmed njih, ako se jih po-
grezne še nekoliko tisoč v morje?

Vojna zaradi Lusitanije bi bila
enako "kavalirstvo" kakor dvo-
boj, v katerem dobi užaljeni del
lahko tako zadoščenje, da ga ti-
sti ubije, ki ga je žalil.

Kakšna vojna?

Ne glede na to in brez obzira
na protivojna načela je pa še mi-
litaristično vprašanje: Kako naj
se Amerika vojskuje z Nemčijo?
Če bi kajzer Viljem poslal svoje
armadne zbornice čez ocean, bi bila
to nekoliko druga reč. Ali kaj
naj bi v sedanjem položaju Ame-
rika napovedala Nemčiji vojno?
Anglija ni s svojo vojno mornari-
co ničesar opravila proti Nemčiji,
da bi bilo vredno besede. In med
Anglijo in Nemčijo je le Severno
morje; med Zedinjenimi državami
in Nemčijo je pa ves ocean. Nemške
submarinke bi našim lad-
jam lahko postale bolj nevarne
kakor angleškim.

Da bi se prevažala ameriška
vojna milica na Francosko, na to
menda nihče pameten ne misli.
To bi bila najneznemljnejša igra
s človeškim življenjem. Kajti pre-
voz bi se moral izvršiti s trans-
portnimi ladjami, ki so takorekoč
brezmočne, ako so napadane. Za-
ščita, ki jim jo morejo dati eskort-
ne bojne ladje, je pa zelo proble-
matična, zlasti napram torpedom
iz podmorskih čolnov. In na dol-
gi poti iz Amerike v Evropo je za
katastrofo veliko več prilike ka-
kor na kratkem prevozu iz Angli-
je v Francijo.

Udarec, ki koristi.

Mimogrede je še veliko vpraša-
nje, če ne bi napravile Zedinjene
države Nemčiji precejšnje usluge,
ako bi ji res napovedale vojno.
Militaristično ne bi igralo za Nem-
čijo v sedanjih razmerah velike
vloge, ako bi se Zedinjene drža-
ve pridružile zaveznikom. Pač pa
bi imela Nemčija od tega na dru-
gi strani lahko dobiček.

Šege in navade.

Narodne šege so zanimiv pred-
met proučevanja. Nastale so iz
različnih razmer in okolščin v raz-
nih časih in krajih, ter so se tudi
razvijale in izpreminjale po raz-
merah in okolščinah. Tiste, kate-
rih niso porodile naravnost mate-
rijalne potrebe, imajo vsaj mate-
rijalistično ozadje. V mnogih slu-
čajih je sčasoma prvotna materi-
jalna potreba odpadla, ali šega se
je vdomačila in je ostala. Ta in
ona šega je bila nekdanj razširje-
na mnogih krajih, pa je sčasoma
v enih izumrla, medtem ko se je
oceanila v drugih; tako se je
večasi zgodilo, da je izginila tam,
kjer je bila prvotno doma, obve-
ljala je pa nadalje tam, kjer so jo
bili le sprejeli od sosedov ali slu-
čajnih potnikov. Nekatere so izgu-
bile svoj stari pomen, pa so dobile
novega.

Po krščanskih cerkvah gori več-
na luč. Ta svetiljčica simbolizira
krščanske ideje. Ali večna luč je
mnogo tisoč let starejša od kršča-
nstva. Grška Hestia, hči Saturno-
va, pri Rimljanih Vesta imenova-
na, je bila boginja blagodejnega
ognja, zaščitnica plamena na do-
mačem ognjišču; v njenem hramu
pa je na oltarju gorel večni ogenj
in čiste device Vestalke so mora-
le skrbeti zanj in so bile odgovor-
ne, da nikdar ne ugasne. Grška
mitologija ima svoj vir v starej-
ših azijskih verah, ki so se razvi-
jale in izpreminjale s selitvami
plemeh proti zapadu. V teh sta-
rih verah srečavamo povsod češ-
čenje ognja. Najstarejše indske
"vede" sporočajo, da se je bog
Agni rodil iz čiste device Maje in
ko je duhovnik umetno naredil o-
genj, si je vsak član občine ob
njem pržgal svoje trske, jih od-
nesel domu in zapalil na svojem
ognjišču ogenj, ki je potem gorel
nepretrgoma do prihodnjega praz-
nika božjega rojstva. Večni pla-
men je nedvomno tako star kakor
iznajdba umetnega ognja in krš-
čanska večna luč je le spomin na
tisto davno, davno dobo, ko je člo-
vek sprejel vžiganje ognja kot
"najdragocenejši dar bogov."

Ogenj je podal človeštva ne-
izmerno materialno korist. Vžig-
ganje ognja pa je bila umetnost,
spojena z naporom; bilo je eno-
stavneje prilagati drva, da ne u-
gasne, kakor izdelavati ga. Zato
je iz utilitarnih razlogov trajno
gorel. Ko so se ljudje seznanili z
lažjimi metodami vžiganja, so se
pa že posamezniki polastili te u-
metnosti in napravili iz nje privi-
legij. Ogenj je bil svet, v njem je
bilo božanstvo in vidni ogenj je
gorel nevidnemu bogu v čast. Ko
ni bilo več materialne potrebe za
večni plamen, je bila to že šega in
se je ohranila, četudi v izpreme-
njeni obliki, do naših dni.

Splošni položaj je tak, da si
zavezniki v mnogem oziru lahko
pomagajo z Ameriko, medtem ko
si Nemčija ne more. Zavezniki
dobivajo vsakovrstne potrebščine
iz Zedinjenih držav, Nemčiji je
celo dovoz onemogočen. Dokler
je Amerika nevtralna, morajo
nemške bojne ladje vsaj do goto-
ve meje respektirati njih zastavo.
Ako bi se pridružila njih sovra-
znikom, bi torpedirale vsako ame-
riško ladjo, katero bi dosegle.
Škoda bi imeli zavezniki in Ame-
rika najbrže večjo kakor Nemčija.
Napovedati komu vojno, da
se mu stori usluga, pa menda ni-
kdar ni bilo pametno.

Nemčija sama danes ne ve in
ne more vedeti, če zmaga, ali če
bo poražena. Rezultat nikakor ne
bo odvisen od ameriške udelež-
be. Ali če bi Nemčija zmagala
kljub temu da bi se Amerika u-
deležila vojne, bi bil njen triumf
tem večji in tudi ne bi ostal brez
škodljivih praktičnih posledic. Če
bi bila poražena, kar bi morali do-
seči zavezniki, ne da bi se zanaša-
li na Ameriko bi imela vendar ve-
liko moralno opravičbo: Ves svet
je šel proti nam! In v najhujšem
slučaju je tudi tak izgovor nekaj
vreden; to se je videlo, ko je bi-
la v drugi balkanski vojni Bolgar-
ska poražena.

Razumtega pa je treba vpošte-
vati še en moment, ki ima veliko
važnost. Kadar se bo sklepal mir,
bo beseda nevtralne Amerike ve-
liko več tehtala kakor beseda A-
merike, ki je bila sama le ena iz-
med bojevnice in ne more veljati
za nepristransko.

POGLAVJE O NARODNOSTI.

Ljudje se niso naučili odevati
iz moralnih razlogov, temveč ker
jih je zeblo. V podnebnju, kjer ni
nikdar zime, hodijo še dandanes
nagi okrog. Ali davno preden je
začel človek obešati kože ubitih
živali nase, je občutil v sebi na-
gon, da si "okraši" telo. Marsika-
tero tako okraševanje bi bilo za
naš estetični okus odurno; ali es-
tetični nazorji so skrajno relativni,
odvisni od časa in razmer. Našim
stariim materam so se zdele krinoli-
ne imenitne in čim širši je bil o-
broč v krilu, tem bolj se je dama
postavila. Nam se zdi tista moda
nadvse smešna.

Če je divjak pred stotisoč leti
našel rdečkasto glino in z njo po-
barval svoje telo, je bil prepričan,
da je to nekaj posebnega. Najbrže
je tudi tukaj prvi začetek iskati v
razlogih koristi; s to glino se je
brnil pikov vsakovrstnih malih
sovražnikov, ki so ljubili njegovo
kri. Ali navada je ostala tudi te-
daj, ko ni bilo nujne potrebe. Po-
tem se je razvila v tetoviranje. Ko
je že začel krasiti svoje telo, mu
je njegova iznajdljivost pokazala
vsakovrstne lišpe. Volčji in med-
vedji zobje okrog vratu in rok so
ga tudi dičili; staroslonova in ma-
mutova kost mu je dajala še ime-
nitnejše toaletne predmete.

Ko se je naučil odevati in obla-
čiti, je bil nečgov prvi namen, da
se varuje neugodnih vremenskih
učinkov. Ali kakor je prej lišpal
svoje telo, tako je potem tudi od
svoje obleke zahteval ne le, da ga
greje, ampak da tudi poveča nje-
govo lepoto. Pobrigal se je za
kroj, za razne okraske, za orna-
mente. Uvedel je "modo" za oble-
ko. Dokler je malo znal, je mo-
ral rabiti tiste snovi, ki jih je mo-
gel doseči; začetkomu ni bilo nič
drugega kakor živalske kože. Ko
pa se je več naučil, je izbral, kar
mu je bilo najprimernejše; v mrz-
lih krajih se je posluževal gorke,
v toplejših bolj lahke odeje. Še-
soma je pozabil na prvo potrebo;
oblačenje, pa tudi način oblačenja
je postal navada.

V krajih, kjer je vedno toplo, se
človek ni naučil oblačiti, zato pa
je iz tetoviranje in iz raznih okra-
skov nastala trajna šega. Še vedno
se v nekaterih krajih mažejo z
barvasto zemljo; v drugih si zati-
kajo vsakovrstno perje v lase, o-
krog vratu, rok, ramen in nog si
obešajo, živalsko zobolje, školjke,
polžje hišice itd.; drugod si pre-
badajo nos in vtikajo obroče vanj,
ali pa si zabadajo palčice v ustni-
ce. Tudi v ušesa si obešajo naj-
raznovrstnejše uhanne — ne le a
friški črne, temveč tudi naše ele-
gantne dame, le da najde zamorec
kmalu predmet, ki je dostojen
njegovemu ušesu, za milijonarjevo
ženo ali hčerko so pa le čisti bri-
ljanti dobri.

Z nobenega stališča se torej voj-
na Amerike ne bi mogla smatrati
za pametno, celo pa ne z delavske-
ga stališča.

Kdo bi se tepel?

"Vojno si napovedujejo vlade,
bojevati se mora pa ljudstvo. Bo-
no izjavo napisati je lahko, svojo
kožo nositi na trg je druga reč.
In naglašanje, da ni obvezne voj-
ne dolžnosti v Ameriki, ne pome-
ni, da je delavec, ki noče obleči
vojaške surknje, lahko vseeno, če
je vojna ali ne.

Tudi v tistih državah, v kate-
rih je najmanj absolutizma, se
ob vojnem času skrejšo ljudske
pravice. Izjemno stanje bi dobili
tudi v Ameriki, če bi bila vojna.
Kako rusko izjemno postane la-
ko tako vojno pravo tudi v svo-
bodni Ameriki, pa lahko povedo
rudarji v Coloradu in Montani,
kjer je miličarska cenzura tako
rogovila in je bilo treba za vsak
šod tako prositi, kakor v Av-
striji.

Stroške vojne bi moralo plače-
vati ljudstvo. Če so delave evro-
pske države na milijarde in miljar-
de vojnih dolgov, bi ne bilo za A-
meriko vojskovanje nič cenejše,
temveč zaradi oddaljenosti še
dražje.

Ako kriče kapitalisti po vojni,
imajo svoje razloge; profita si že-
le, poleg tega pa vedo, da je voj-
na velikanska ovira delavskega
gibanja. Delavstvo nima takih
razlogov. Njemu ne prinaša voj-
na nobenega dobička, škoda pa na
vseh straneh. Mir in nevtralnost
more biti edino geslo zavednega
delavstva.

Z vsako šego je tako: Najprej
je posameznik kaj storil. Morda
je bilo treba za to posebnega du-
ševnega napora ali pa posebne na-
darjenosti; drugi so ga hoteli po-
snemati in so se trudili, da se jim
je to posrečilo; kadar se je posre-
čilo večjemu številu, je izurjenost
zmanjšala in sčasoma odpravila
trud in postala je navada. Te so
se tudi podedovale in krajevno
razširjale, dokler so bile na kakr-
šenkoli način koristne ali pa do-
kler jih niso druge, iz močnejših
razlogov nastale šege premagale,
izpodrinile ali preobrazile.

Tako imajo nekatere šege sko-
raj nesmrtno življenje. Nekatere
so se ohranile iz najstarejših dob
človeškega divjstva in žive trdo-
vratno še v najkulturnejših deže-
lah; ali že davno so izgubile svoj
prvotni pomen in če ga hočemo
najti, moramo iti tja, kjer je člo-
veštvo do današnjega dneva obti-
čalo v kamnitni dobi, tja kjer
smo vajeni človeka imenovati div-
jaka.

Ako se človeku zazeha, si zakri-
je usta z roko. To zahteva uljud-
nost; kdor zanemarja to navado,
je neotesanec, ki ne ve, kaj se spo-
dobi. Ali ta šega ni nastala iz eti-
kete, temveč kakor nečeste nava-
de pračloveka iz strahu pred hu-
dobnimi duhovi, ki bi skozi odpr-
ta usta lahko švigali v telo in za-
nesli tja bolezen in smrt. Predhi-
storični divjak, ki je hodil nag,
umazan, poln golazni po svetu, ne
vedoče, kaj je umivanje, ni bil ta-
ko rahločuten, da bi bil hotel svo-
jemu tovarišu prihraniti ne poseb-
no estetični pogled v široko raz-
tegnjena usta; pač pa je bil praz-
noveren kakor še dandanes vsi di-
vjaki. Praznoverje in skrb za sa-
mega sebe sta ga naučila, da si je
po višji sili razzehana usta hitro
zaprl. Tako delajo še necivilizira-
na plemena naših dni. Pobožni Ti-
rolčan se pa pokriza, kadar se mu
zazeha, in če ga vprašate zakaj,
vam pove da zato, da ne pride člo-
veku kaj hudega v usta. V sever-
nih deželah žive še bajke, ki pri-
povedujejo, kako pride med ze-
hanjem "Trol" v človeka in ga
potem na vse mogoče načine nad-
leguje. Mohamedance pa prosi A-
laha, hitro, naj ga ščiti pred pro-
kletim satanom.

Povsem podobno je s kihanjem.
Po naših deželah je zlasti med
kmečkim ljudstvom splošna navada,
da se pravi "Bog pomagaj!" če
kdo kihne. Ravno tako je pri
Nemcih: "Helf Gott!" Kjer so
ljudje manj cerkveni, pravijo:
"Na zdravje!" ali pa "Prositi!"
Nihče si pri tem ne misli, da je ki-
hanje znak kakšne nevarne bole-
zni; iz navade se rabijo taki izra-
zi — iz zelo starodavne navade.
Divjaki pa bolje vedo, kaj pome-
ni. Culukafri vas lahko pouče, da
je prišel duh pradedov v človeka,
kadar je kihnil. Njihovi duhovni-
ki, veliki mogotci in poznavaleci
vsakovrstnih čarobij, pravijo, ka-
dar kihnejo: "Makosi je v meni."
Čimbolj kihajo, tem večji ugled i-
majo vsled tega pri ljudstvu; zato
so se izurili v kihanju kakor v
kakšni obrti in iz previdnosti ima-
jo vedno svoje škatle s "šnofan-
cem" pri sebi.

Današnje kulturne vere so vse
polne praznikov in postov. Odkod
so se vzeli? Posvečene šege so to,
njih začetek in vir pa moramo
iskati v davnih časih, ko še ni bilo
nikjer sedanjih modernih ver. Du-
hovi so bili sitneži. Povzročali so
živim ljudem vsakovrstne nerod-
nosti in težave, delali so jim ško-
do, povzročili so točo, bolezen,
smrt. Zato jim je bilo treba kolik-
or mogoče zabraniti prihod do
domovov. Duhovi so hoteli imeti
od vsega svoj delež, ker so imeli
enake potrebe kakor živi ljudje.
Ali če je prišel tak duh v koč, se
ni zadovoljil s tem, da se naje in
napije, temveč je počel še vsako-
vrstne hudobije. Zato so spoznali
živi, da je bolje, če se duhovi na-
jedo kar zunaj na polju. Ko se je
pričela žetev, so torej najprej do-
ločili nekoliko plodov za duhove,
te so jim nastavili, potem so pa
čakali; vzdržali so se dela, da ne
preplašijo duhov — praznovali so.
In da morejo duhovi povsem v mi-
ru jesti ali pa da ne bi zaduhali
njihove hrane in vendar rajši pri-
šli ponjo, niso ob tistem času sa-
mi nič jedli; postili so se.

Post je ostal v navadi po vseh
krajih sveta; in povsod — izvzem-
ši v modernih kaznilnicah — je v
zvezi z duhovi. Indijanci verja-
jo, da jim v boju pomagajo du-
hovi, ki jih čimbolj sebi naklonijo, se
jo daljšo dobo, preden grejo
boj. Tako so delali tudi stari
mani, nekdanji gospodari du-
in trepet vseh obmorskih na-
dov; tako so delali starejši na-
sploh. In le neka druga stvar
razvoja je to, če se katoličani
in pripravijo za sprejem najvi-
ga duha, boga samega. Tako
sploh postni dnevi še dandanes
katoliški cerkvi predhodniki
znikov.

Iz posta so se razvili dani.
Človek se je postil na ljubo da-
vom. Se neposredneje jim uga-
je jim naravnost kaj darje. Naj-
prej jim je prepuščal del plo-
kakor so bili na polju. S tem
prizadel duhovem še nekaj tra-
Potem jim je hotel še to prihr-
hrane in pijače iz svojega dan-
Nastala je žrtev. Najprej je bi-
namenjena duhovom mrtvih, ki
so polagoma iz njih in iz pri-
nih sil nastali bogovi, se je žrt-
valo bogovom. In bogovom je
lo vedno to všeč, kar je imel
vek najrajši. Pri vseh narodih
to ponavlja; tiste živali, s kate-
mi se je plemo pretežno hranilo,
so darovali tudi duhovom ali
govom; druge so postale "neč-
kakor n. pr. prešči pri Egiptu
po njih pri Židih in naposled
mohamedanceh. (Dalje prihodni)

VOJNA IN UMETNOST.

Zakaj se vojskujejo v Evropi?
Zaradi različnih idealov svetov.
Če bi kdo priznal, da ima vse na-
saranje navadne materialistič-
vzroke in namene, bi bil to škar-
dal. Materialisti so le socialisti
delavci, ki priznavajo pri svoji
štrajkih, da se bojujejo za koro-
Šli drugi so pa idealisti. Torej
morajo sedaj tudi narodi klati na
radi idealov.

Med temi ideali je kultura.
Ampak če so pota božje preve-
nosti čudna, niso nič manj čudni
pota te bojevitve kulture. Arma-
se tepe zanj na ta način, da jo
— uničujejo.

Umetnost je kultura. Umetnik
so kulturni delavci. O tem se me-
da ni treba prepirati.

Na Českem je 800 igrancev na-
zaposlenih. To je eno izmed nje-
tih znamenj kulturne vojne.

Po vsej Evropi je bil stan igra-
cev od vojne kruto zadet. Rame-
me se, da so morali tisti, ki so po-
vrženi vojaški dolžnosti, pod oru-
je. Le tisti, ki pravijo, da služijo
oficielnemu Bogu, bodisi že katoli-
škemu ali luteranskemu, židovski-
mu ali mohamedanskemu, so opro-
ščeni puške. Kdor služi muzam
mora streljati in trpeti, da stre-
ljajo drugi nanj.

Zelo zabavno je gledati po il-
striranih časopisih fotografije ta-
kih rezervistov ali črnovojnikov.
Včas je mož igral princea Ham-
leta ali kralja Leara, danes igra
ces. in kr. korporala. Ali če je
včas na odru padel, ranjen od
zastupljenega meča, je zopet
vstal, ko se je zagnil zastor. Če
danes pade v zakopu, ga ne spravi
noben aplavz več na noge.

Okrog petsto igrancev na Če-
kem je tako srečnih, da igrajo za
znizane honorarje. Okrog osemsto
jih je brez posla. Izmed 42 českih
dramatičnih družb jih igra — pet.
O gledališkem ravnatelju Trno-
branskem so poročali časopisi, da
je našel mesto kot delavec v neki
tekstilni tovarni.

Sveda ni tako le na Českem.
Ali značilno je: Če more biti v
malem českem narodu 800 neza-
poslenih igrancev, kako mora biti
še pri velikih narodih?

Že pred meseci so poročali o
glasovitih nemških pevcih, da so
hodili po dvoriščih prepevat, in
kar so nabrali, je bilo namenjeno
rdečemu križu. To so lahko sto-
rili taki, ki so imeli v mirnem ča-
su ministrske gaže. Kaj pa tisti
mali, ki so zaslužili toliko, da so
živeli ravno od dne do dne?

Nikakor ne more biti dvoma:
Vojna je kulturna.

TRGOVINA PADA.

Trgovinski tajnik Redfield je
naznanil predsed

Kultura naše dobe.

Kadar hočejo nasprotniki najbolj udariti socializem, tedaj zagrmijo: Kultura bi razdrli, če bi zmagal!

Ta ugovor proti največjemu gibanju sedanjosti je zelo neumen, ker tudi kulture ne more biti brez materialne podlage. Ali ker se zagovorniki sedanje družbe tako silno boje zanj, je vendar vredno malo pogledati tisto veliko kulturo, ki jo hoče proleti socializem uničiti.

Kultura je človeštvo gradilo, odkar živi. V teh dolgih tisočletjih je že moralo nekaj nastati. Ali človeštvo ni le gradilo, temveč je tudi rušilo, ni le delalo, ampak tudi oviralo, in zato ni kultura niti oddaleč tako velika, kakor bi lahko bila, če bi živela v človeku res tista čista božanska iskra, ki jo je baje stvarnik sam vdihnil Adamu.

Kulturo nam predstavljajo človeška dela. Vpričo njih bi bilo neizmisljeno, če bi jo tajili ali pa le omalovaževali. Človeštvo je imelo že velike duhove in dajalo so mu najboljše, kar so imeli, po gostoma ne le brez hvaležnosti, temveč so dobivali še celo muke in sramoto za povračilo. Včasih jim potem pozni rodovi postavljali spomenike, vzdavali plošče v njih rojstne ali smrtno domove in — bogatili od njihovih del. Dokler so živeli, so jih pustili stradati, so jih zmerjali, včasih so jih celo trpinčili, zapirali in sežigali.

Kar se tiče sadov, se ne more niti reči: Mnogo jih je bilo, in tudi dokaj lepih in zlatih. Bilo bi jih pa lahko več in še lepših, če bi bile razmere gladile kulturi pot, namesto da so jo posipavale z žebli in črepinjami ter ji nastavljale zanke in pasti.

Toda kulture ne izpričavajo le dela posameznih velikih duhov; ona ni doma le v knjižnicah, muzejih, galerijah, ženskih stavbah. Glavna priča kulture je življenje.

No — jeli kultura življenja v naših dneh res tako visoka, velika in dragocena, da jo je treba z najbesnejšimi psovskami, s policijo ječo, vslisicami in strojnimi puškami braniti proti barbariskim socializmom?

Ej, če bi kultura mogla, bi najbrže s korobači pognala svoje brambovece do vseh vravog. Kajti oni, ki se postavljajo za kapitalistično družbo, so vedoma ali nevedoma največji sovražniki prave kulture.

Pravzaprav ne bi bilo treba nič drugega kakor pogledati v našo ljubo Evropo. Kdor more vpričo ondotnega bestialnega divjanja še opazovati praktično kulturo kapitalizma, je pač neozdravljivo slep ali pa ima kaos v svoji glavi.

Toda pustimo evropsko vojno, ker bi se lahko reklo, da je ta argument že preveč obrabljen. Zato sicer ni izgubil svoje dokazilne moči; ampak treba ga ni, dokler je na kupe drugih.

Sijajno literaturo imajo vsi narodi, pri katerih se je vdomečila umetnost pisanja. To ne velja le Romane, Germane, Slovane, Hele, ne v Britanijo; vzhodni narodi, Indijci, Perzijci, Kitajci i. t. d. imajo prekrasna književna dela, le da je prevzetnost Evrope-Améričanov — poleg materialnih razlogov — največ zakrivila, da so ostala neznana izven svojih narodov.

Ali v dobi, ko imajo velike knjižnice polne resnično dragocene del, imamo sredi Evrope in Amerike, v najpogostnejših, najkulturnejših deželah še ljudi, ki — ne znajo podpisati svojega imena in prečitati formularja volilne glasovnice.

Naše občudovanje sodobne kulture se znatno krči vpričo te resnice. Toda ostanimo pri ljudeh, ki so hodili v šolo. Vprašajte knjigotroce: Kakšne knjige se najboljše prodajajo? Čitajo li se največ dragoceni spisi velikih duhov preteklosti in sedanjosti? Kaj še! Lahkega čtiva zahtevajo čitatelji, takega, da ni treba misliti ob njem, ampak da napenja pričakovanje od poglavja do poglavja, da vzbuja senzacijo. Če je "pikantno", ni prav nič treba, da bi imelo kakšno resnično literarno ceno. S problemi in takimi rečmi naj ostanejo pisatelji doma, če nočejo, da bodo njihove spise glodale miši, sami pa suhe skorje. Drama velja že od starih Grkov

za vrhunce poezije in gledališče za posvečen hram kulture. Po Evropi in po Ameriki propadajo resna gledališča, kinematografi pa rastejo kakor gobe iz dežja. V Chicagu so poizkušali z opero; rezultat v več kakor dvamilijonskem mestu je bil bankrot. Po zimi je bila tukaj domača, ameriška, operna družba. Seveda ni bil med njenimi peveci noben Caruso ali Slezak, nobena Destinova ali Fararjeva. S pariško opero ali z milansko Scalo se ni mogla primerjati. Bil je pa resen poizkus, da se položi temelj ameriški operi, repertoar je bil dober in je pričal o umetniških namestih, z ozirom na začetništvo je bilo tudi muzikalno in pevsko izvajanje zadostno. Ali gledališče Auditorium je bilo štirikrat do desetkrat preveliko in zlasti lože, prostori bogatinov, so zijale v brezupni praznoti.

Medtem so bila večer za večerom razprodana gledališča, v katerih so se predstavljale neverjetne neumnosti in kjer se komični igralci valjajo po tleh in prekučujejo kakor klovi v cirkusu. Pred vaudevilli, ki niso niti toliko vredni kolikor evropski varietej, so pa stale ob nedeljah in praznikih armade, čakajoče po cele ure na vstop.

Kinematografi ne zaslužijo principiellne obsodbe. Zlasti za populariziranje znanosti bi lahko veliko koristili, gledalce bi lahko seznanjali s tujimi deželami. Človek bi nič ne dejal, če bi včasih tudi malo pošegetali občinstvo v kakšno komično sceno. Toda ogromna večina teh zavodov kaže dramatične indijske storijske, zlagane sentimentalnosti in nemogoče izrodke bolnih fantazij. Pa so vedno tako prenapolnjeni kakor da v njih plačujoče obiskovalcem izgubljajo čas.

Ko so pred kratkim v gledališču Garrick igrali Shakespearove drame, je bilo včasih na odru več ljudi kakor v parterju...

Arhitektura dvajsetega stoletja je čudovito razvita. Hiše s šestdesetimi nadstropji znajo zidati; vsaka taka stavba je opremljena kakor posebno mesto, imajo svoje požarne brambe, svoje železnice, v najvišjem nadstropju teče voda kakor v prvem, in zdaj so se tudi izvežbali, da grade take kolose v slogu, ki je tudi očem prijeten. Poleg tega znajo uporabljati vse, kar so nam podedovali minule dobe, in preteklost znajo spravljati v sklad z modernimi pridobitvami sedanjosti. Poleg tega imamo v velikih mestih zatohle, smrdljive luknje, ki jih človek ne bi porabil za hlev za svojo živino, pa prebivajo v njih ljudje — v celih gručah, tako natlačeni, da komaj dihaajo, v vlagi in nesnagi, v družbi bacilov in vsakovrstnega mrčesa.

Naša visoka kultura! Ni dolgo, kar so nekateri čisti umetniki izdali proglas, da ne bodo več razstavljali svojih del, če bodo še nadalje o cenah in nagradah odločevali vsakovrstne dame, ki imajo z umetnostjo toliko stika kolikor njihovi klobuki, pa potem presojajo slike in kipe s stališča neke zlagane morale ali pa po kvadratnem in kubičnem metru.

Astronomija je razgrnila neizmerno čudeže nebes; prodrila je v neskončne globočine vesoljnosti, izmerila je pota nepremičnic, planetov, kometov, pokazala je, da je vesoljnost dom nešteti in raznovrstnih svetov; vse naše življenje pa je še vedno tako urejeno, kakor da je zemlja vse za dobo izmed rojstva in smrti, potem pa da pridejo nebesa, pekel ali pa vice.

Medicina je napredovala. Še ne zna premagati vsega, kar ugrožava človeško življenje, ali njen boj z boleznijo je dosegel že čudovite uspehe. Kirurgija skrpa človeka, ki je že takorekó na kosce sesekan; mikroskop je našel bacile in dognal so, kako je mogoče pokončati te male bestije. Spoznali so, da se v nešteti slučajih organizem sam reši zavratnih napadalcev, če se mu le toliko pomaga, da se okreple s primerno hrano, z zrakom in solncem. A leto za letom umre na milijone ljudi za jetiko, ker nimajo denarja, da bi se mogli za nekaj časa oti delu in si poiskati razmere, ki bi jih ozdravile. Taka je tista slavna kultura,

Kapitalisti sprejemajo napitnino.

Nekdanji plemenitaši so bili ponosni ljudje. Sicer se pove lahko marsikaj slabega o njih, ali ponos se jim ni mogel odreči. Danes so degenerirani. Na njihovo mesto v družbi je stopila denarna aristokracija, ki se sicer ne more bahati s starimi grbi, pač pa z debelimi mošnjami zlata.

Kapitalistično plemstvo je pač ošabno in prevzetno, toda ponosa ni podedovalo od svojih fevdalnih prednikov. Dolarški baroni se ne sramujejo sprejemati napitnino.

Zavedni delavci ne marajo "diskrecij." Oni dajejo svoje delo, pa zahtevajo zanj svojo plačo. V napitnini je vedno nekaj poniževalnega. Sprejemnik nima nikdar jasne zavesti: To sem zaslužil; in darovalec si ne misli: Plačal sem tvoje delo... Njemu se zdi, da je nekaj dal, kar je podobno miloščini. Lahko bi bil dal več ali manj, kakor bi ga bila volja; in če ne bi bil dal nič, bi bil služabnik lahko grdo gledal in dejal, da je to umazanec, tožiti pa ne bi mogel pri nobenem sodniku.

V Evropi je napitnina v raznih poklicih vdomežena. Ali zavedni delavci se povsod bojujejo proti takim navadam. V Trstu so pred leti natakali štrajkali, ker so hoteli, da se odpravi ponižujoča napitnina. Zavedni delavci imajo svoj ponos.

Kapitalisti ga nimajo. Oni imajo le svojo prevzetnost in nevtolajljivo lakoto po denarju. Vir, iz katerega teče, jih ne briga. Koliko jih je obogatelov z goljufijo. Milijoni enih so se nakupili, množice drugih so bile pogane v bedo, pogin in samomor. Denar ne smrdi. In če bi smrdel kakor amoniak, ima vendar svojo ceno. Zbirati ga je poklic kapitalistov. Zato sprejemajo tudi napitnino.

Abraham Lincoln je bil velik državnik. Četudi ni sam odpravil suženjstva, ker ne more noben posameznik storiti takega dela, je imel vendar največje zasluge, da se je osvobodilo črno pleme v Ameriki in da so Zedinjene države — zedinjene.

Pravijo, da ne pade sad daleč od drevesa. V pregovorih tiči navadno kakšno zrnce resnice ali modrosti; ali življenje se ne ravna po pregovorih. Robert Todd je Lincolnov sin; ali ta sad je padel precej daleč od debla.

Abraham je bil predsednik Zedinjenih držav. Njegov sin je predsednik ravnatelj Pullman Car Co. Ime te družbe je dobro znano — oziroma zelo znano; "dobro" pomeni nekaj drugega. V Ameriki ima ta kompanija monopol za spalne in salonske vozove na železnicah. Za drag denar dobi potnik, ki se mora voziti po noči, skrajno nerodno posteljo, na kateri komaj sede, ne da bi butnil z glavo ob strop; drugega prostora za slačenje in oblačenje sploh nima. Potniki celega vagona se morajo umivati v mali izbici, kjer stopajo drug drugemu na kurje oči. Parlori, ki so za delavca pravljica, so pač udobnejši; tam sede človek lahko v fotelji, kjer mu ni treba krčiti nog, da mu odrevene, lahko kaj čita itd. Ali to je tako drago, da je že s svojo ceno izključno rezervirano izvoljenecem.

V teh vagonih služijo takozvani porterji. Oni napravljajo in razpravljajo postelje, snažijo čevlje, pomagajo konduktorju, skrbijo za čiste ročnike itd. Kdor se je kdaj peljal v spalnem vagonu in

ki jo marajo braniti, da je ne pokonča reči socializem.

Toda če je kultura le last male privilegirane skupine, ki mora sčasoma izgubiti sposobnost, da bi jo uživala, kakor degenerirajo rodbine, ki se može in ženijo le med seboj, tedaj res ni vredna, da bi jo branili tisti, ki so itak izključeni iz njenih hranov.

Socializem zahteva kulturo človeštva. Največi duhovi vseh časov niso ustvarjali za to, da bi si sadove njihove ženialnosti prilastila pešiča denarnih knezov, ki jih ne razume in ne zna ceniti. Producirali so za človeštvo. In socializem hoče dati človeštvo moč in sredstva, da si bo moglo izkrciti pot do vseh duševnih bogastev ter jih pomnoževati od rodu do rodu.

Socializem ne uničuje nobene resnične kulture, ampak obogatiti jo hoče in z njo oploditi njivo vsega človeštva.

je opazoval posel teh ljudi, so se mu lahko smilili. Večinoma opravljajo to službo črne.

Te dni je zvezna industrijska komisija preiskovala razmere pri Pullman Co. Družba ima danes 120 milijonov dolarjev temeljnega kapitala. Celotno leto plačuje svojim akcionarjem po osem procentov dividende, razdaje torej mednje po 9.600.000 dolarjev na leto. V resnici znaša čisti dobiček najmanj 17 odstotkov; večina 120 milijonskega kapitala namreč ne predstavlja od delničarjev vloženega denarja, temveč dobiček, ki so ga izvlekli iz podjetja.

Po Lincolnovem pričanju je imela družba leta 1898. le 36 milijonov kapitala, in leta 1899. je odkupila Wagnerjevo družbo spalnih vozov za 20 milijonov dolarjev. To je bilo skupaj 56 milijonov. Niti s tem ni rečeno, da so akcionarji res vložili celih 56 milijonov v podjetje; ostalih 64 milijonov kapitala je pa kapitaliziran dobiček, ki je bil razdeljen med delničarje v podobni novih delnic.

Leta 1898 je bilo razdeljeno med akcionarje 18 milijonov, ali 50 procentov tedanjega kapitala; leta 1906 nadaljnih 26 milijonov in leta 1910 še 20 milijonov. V dividendah so dobili družabniki od ustanovitve družbe 159.116.775 dolarjev gotovega denarja.

Z ozirom na kapital in na dobiček ne more biti dvoma, da se mora ta družba imenovati bogata. Kar je bogato, je dandanes "nobel." Nekdaj je veljalo načelo: Noblesse oblige — plemenitost zavezuje. Kako razume plemenita Pullmanova družba dolžnosti noblesse, je povedal Robert Lincoln, ko je pred komisijo pričal, da plačuje porterjem po 27.50 dol. na mesec.

Kako naj živi človek s tako plačo, zlasti če je takorekó neprenehoma na potovanju? Družba odgovarja zelo hladnokrvno: Porterji dobivajo napitnino. Tako je izjavil tudi Robert Lincoln pred komisijo.

Predsednik Walsh je nato zelo logično, ampak za Pullmanovo družbo nekoliko nepričakovano vprašal:

"Če ne bi dobivali napitnine, bi jim morala družba pač več plačati?"

Ravnatelj Lincoln je pritrdil, da bi najbrže moralo biti tako. Tedaj je dejal Walsh:

"Torej jemlje pravzaprav Pullmanova družba napitnine, ki jih dajejo potniki njenim porterjem."

Robert Lincoln ga je pogledal, pa je hladnokrvno odgovoril: "Kot matematičen stavek je to nedvomno resnično."

Da, nedvomno je to resnično. Robert Todd Lincoln je pred komisijo trdil, da je Pullmanova družba velika dobrotelna zamoorev, ker jim daje priliko, da se morajo pošteno preživeti. Pullmanova družba je pa le dobrotelna same sebe. Svet bi moral biti že strahovito slaboumen, če bi verjel, da namešča črnce iz ljubezni do njih. Porterji so potrebni; kdo pa naj bi opravljal njihovo delo, če jih ne bi bilo? Torej jih nastavljajo Pullmanovi zato, ker jih morajo imeti. Saj si ne morejo potniki sami napravljati postelje. In če jih potrebuje Pullmanova kompanija zaradi svojega sijajnega biznisa, bi bila njena naravna dolžnost, da bi jim dajala plačo, ne pa da jih prepušča napitninam potnikov. Na ta način dajejo pasazirji res napitnino Pullmanovim delničarjem. Če je ne bi dajali, bi bile delničarske dividende manjše. Potniki plačajo Pullmanovi kompaniji poprečno 2.340.000 dolarjev napitnine na leto.

Walsh je vprašal Lincolna, če se mu ne zdi, da bi bilo poštenje plačati porterjem po 60 dolarjev na mesec, pa naznaniti občinstvu, da ni treba dajati napitnine. Ravnateljski predsednik ni odgovoril na to. Saj se noče zameriti svoji družbi. Rajši je dejal, da je Pullmanova kompanija dobrotvorna črncev. Dobrotvornost na tuj račun je ena najimenitnejših iznajdb kapitalizma.

Če gre ameriški bogatin v kakšno restavracijo v Downtownu pa pustiti natakarku par centov za napitnino na krožniku, natakne na svoj obraz kavalirski izraz poniževalne prevzetnosti. Tako bi občinstvo lahko z višave gledalo na

Srbeči opahki,

kakor srbečica, kraste, lišaj, oblotičnik, brsljansko zastrupljenje, srab, slani tok, luskinje, prišč in mozolji zahtevajo nadevanje tešilnega mazila.

Severa's Skin Ointment

(Severovo Mazilo zoper kožne bolezni) prežene bolečine in odpravi opahke. V nekaterih slučajih bi SEVERA'S MEDICATED SKIN SOAP (Severovo Zdravilno milo) okrajšalo čas zdravljenja s tem, da bi vzdrževalo bolne dele v čistem stanju.

Čitajte više naznanjeno pismo in se prepričajte.

Cena Severovega Mazila zoper kožne bolezni je 50c
Cena Severovega Zdravilnega mila je 25c

W. F. Severa Co., Cedar Rapids, Iowa.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

TEL. 1475

JOHNSTOWN, PA.

100 Kron \$16.55

VI SE TEMU ČUDITE?

Vendar pa je z ozirom na sedanje razmere v Evropi razumljivo, da cene denarju padaju v starem kraju torej to je; povod, da lahko pošljamo denar v domovino po gornjih cenah.

POPOLNO JAMSTVO.

Slučajno, da ni bil denar bodisi iz katerega koli razloga izplačan v stari domovini, ga vam povrnemo.

Za to vam jamči ta najstarejša in največja Slovanska Banka v Ameriki

Glavnica in prebitek \$600.000.00 — Hranilne uloge \$4,614,984.66

KASPAR STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILLINOIS.

Ako nam pišite, pišite slovensko. — Ako pridete osebno, govorite slovensko.

kapitaliste, ki odkazujejo svoje uslužbenec na napitnino.

Kapitalizem nima ponosa. Denar mu je vseč, naj prihaja iz kateregakoli vira. Ošabni kapitalizem si da tudi napitnino stisniti v roko.

KDO JE USTANOVIL SLOV. LIGO?

V Pueblu je podpisalo 19 klerikalcev prvi poziv za ustanovitev lige. Drugi poziv so podpisali trije klerikaleci: en katoliški duhoven, Gram, brat frančiškanskega fajmoštra na Brezjah na Gorenjskem in en praktičen katoličan.

Vrabei čivkajo na strehah, da se pod imenom Blatnik skriva katoliški duhoven, rojen v Ljubljani.

V Ameriki je med duhovni en sam, ki se je rodil v Ljubljani. Ta duhoven je nekoč povzročil prepir v Clevelandu in ko ga je škof premestil na slabšo faro kot zagarja, je odšel s svoje fare. Ta far je nekoč preložil brošuro v angleški jezik, radi katere je bil Konda obsojen v ječo.

Danes Konda in Blatnik, nekdanji far, složno udrihata po socializmu in socialistični stranki. Kondata je vsako prijateljstvo dobrodošlo, da bi uničil socialistično organizacijo.

Med Angleži pobija socializem krščeni žid Goldstein, ki stisne vedno rep med noge, če ima resnega nasprotnika na javnem shodu.

Kdo je najel slovenska socialistična, ki sta svojemu krščansko-židovskemu tovarišu toliko podobna, da se ne upata na javnem shodu, na katerega ju povabijo socialisti, kljub garantirani svobodi govora zagovarjati svojih socialističerskih neumnosti, je uganka.

TO DIŠI PO INTRIGI.

V New Yorku je policija prenetila javnost s čudno povestjo, ob kateri bi človeka lahko obličevala kurja polt, če ne bi bila vsa reč podobna igri, ki ima namen nastaviti past drugim, zato da bi eden ušel iz nje.

Lani meseca septembra je bil aretiran "gangster" Dopey Benney Fein zaradi izsiljevanja. Ta zanimivi mož pripoveduje sedaj policiji zamotano historijo, s katero hoče spraviti celo vrsto unij-

Opahki so izginiti.

"Naznanjam Vam, da je Severovo Mazilo zoper kožne bolezni izjemno pripravek zoper razne kožne opahke. To govorim po osebnem opazovanju. Moj sin je imel opahke več kot eno leto. Zdravnikovi računi so postajali vedno večji, toda ni mi bil pomagalo. Čital sem v časopisu o Severovem Mazilu zoper kožne bolezni ter sem ga poskušal in je dobro učinkovalo. Ko smo porabili tri lončke, so opahki izginiti."

Albert Skrabalak,
141 Walnut St.,
Binghamton, N. Y.

Severa's Tab-Lax

bi morali rabiti vsi, ki trpijo vsled zaprte ali enake nepravilnosti. So prijetno sladkorno odvajalo za otroke in odrasle.
Cena 10 in 25 centov.

Kadar kupujete zdravila, vprašajte lekarnarja za Severovo in ne vzemite nadomestitev. Dobite pristne. Ako jih ne morete dobiti v Vaši okoliščini, naročite jih od nas.

skih ljudi pod težke obtožbe. "Dopey Benney" pravi, da je imel pogodbe z unijskimi voditelji, s katerimi se je baje zavezal, da poskrbi v gotovih slučajih bandite, ki so imeli nalogo pretepati od podjetnikov najete profesionalne stavkokaze. Feinove izjave so baje take, da bo veleporota dolgo vrsto znanih unionistov iz vzhodnega New Yorka obtožila. Osem oseb bo baje toženih zaradi umora, šestindvajset drugih, med njimi dve ženski, pa zaradi drugih zločinov in prestopkov.

"Dopey Benney" trdi, da je imel pravo knjigovodstvo o svojih lopovščinah in je povedal policiji imena mnogih unionistov. Tudi si je zapisal, koliko da je dobil za vsak nalog in koliko je plačeval svojim banditom, katerih glavar je baje bil.

Poleg tega, kar je delal ob času štrajkov, pravi Dopey Benney, da so njegovi banditi tudi streljali na tovarne, pretili podjetnikom in neunijskim delavcem, napadali ljudi, ropali in ubijali. Policiji komisar pravi, da so izvršili ti ljudje razum požiga in še kakšnih dveh zločinov, vsako hudodelstvo, ki se more najti v kazenskem zakoniku. "Dopey Benney" pravi, da je imel po 10.000 dolarjev letnih dohodkov, da je dobival po 12 dol., njegovi banditi pa po 3 do 10 dolarjev na dan.

STAVKA V OHIO KONČANA.

Iz Glencoe, O., nam poročajo: Po tritedenskem pogajanju je bila dne 12. maja stavka v vzhodnem Ohio končana. Delavci so le deloma zmagali. Zahtevanih 47 centov od tone jim je priznано; v nekaterih točkah so morali odnehati. Premogarske družbe nimajo naročil in trajalo bo gotovo še dva meseca, preden se vrne vseh 15 tisoč štrajkarjev na delo.

ZA ŠTRAJKARJE V OHIO.

Slov. soc. klub št. 118 v Canonsburg, Pa. \$10.00—Slov. soc. klub vt. 1 v Chicago, Ill. \$5.00—Slov. soc. klub v Pueblu, Colo. \$2.55—Slov. soc. klub v Lorain, O. \$2.00—Slov. soc. klub v Nokomis, Ill. \$6.30—Društvo št. 7 S. D. P. J. v Livingston, Ill. \$5.00—Primož Sever, Lorain, O. 50c.

Denar prejel Ignac Zlemberger, Glencoe, O.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908.

PODPORNA ZVEZA

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: FRAN PAVLOVIČ, box 705, Conemaugh, Pa.
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 3, box 50, West Newton, Pa.
Tajnik: ALOJZIJ BAVDEK, box 187, Conemaugh, Pa.
Pomožni tajnik: IVAN PROSTOR, box 120, Export, Pa.
Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pomožni blagajnik: JOSIP MARINČIČ, 5409 St. Clair Ave., Cleveland, O.

ZAUPIK:

ANDREJ VIDRIH, box 523, Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

VILJEM SITTER, 1. nadzornik, Lock box 57, Conemaugh, Pa.
FRAN TOMAŽIČ, 2. nadzornik, Gary, Ind., Tolleston, Sta., box 73.
NIKOLAJ POVŠE, 3. nadz., 1 Craib st., Numrey Hill, N. S. Pittsburg, Pa.

POROTNIKI:

IVAN GORSEK, 1. porotnik, Box 195, Radley, Kansas.
JAKOB KOČAN, 2. porotnik, 274 Lunnen Street, Johnstown, Pa.
ALJOZIJ KARLINGER, 3. porotnik, Girard, Kansas, R. F. D. 4, box 86.

VRHOVNI ZDRAVNIK.

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GLAVNI URAD v hiši št. 46 Main Street, Conemaugh, Pa.

POMOŽNI ODBOR.

Špendal Ivan, Conemaugh, Pa., box 273.
Gačnik Ivan, 425 Coleman Ave., Johnstown, Pa.
Gabrenaja Jakob, box 422, Conemaugh, Pa.
Bove Frank, R. F. D. 5, box 111, Johnstown, Pa.
Suhodolnik Ivan, box 781, South Fork, Pa.
Zoler Alojz, box 514, Conemaugh, Pa.

PRIPRAVLJALNI ODBOR ZA ZDRUŽEVJE SLOVENSKEH PODPORNH NAPREDNIH ORGANIZACIJ.

Predsednik: Viljem Sitar, box 57, Conemaugh, Pa., član S. D. P. Z.
Zavrtinik Jožef, 2821 Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. N. P. J.
Martin Konda, 2656 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. S. P. Z.
Hrast Anton, P. O. New Duluth, Minn., član S. N. P. J.
Stefančič Martin, box 78, Franklin, Kans., član dr. sv. Barbare.
Frank J. Aleš, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill., član S. D. P. & P. D.
Goršek Ivan, box 211, West Mineral, Kans., član A. S. B. P. D.

Uradno Glasilo: PROLETAREC, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, se uljudno prošeni, pošiljati vse pisma in denar, naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja glasom pravil, edino potom Poštinih; Expressnih; ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kakšne pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo urad glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

IZ NASELBIN.

Chicago, Ill.

V nedeljo je bil v spodnji dvorani Hoerber's Hall javen shod, katerega je sklical Jugoslovanski Socialistični klub št. 1 z dnevnim redom "Jugoslavija, socializem in liga."

Shod je bil kljub škandaloznemu vremenu jako dobro obiskan. Udeležba je bila tako velika, da je bila dvorana do zadnjega kotička napolnjena in veliko več kakor polovica udeležencev je morala stati, ker niso zadostovali sedeži. Le tistih ni bilo, katerim je hotel sklicujoči klub najbolj ustreči: izmed glavnih besednikov Slovenske Lige ni prišel ne eden, dasi je bil shod napovedan štiri tedne prej, dasi jim je bilo razloženo, kako se bo predmet dnevnega reda obravnaval, dasi jim je bila zagotovljena svobodna beseda.

Čudni so ti voditelji lige! Z glasom teatralnega prepričanja trdijo, da prihaja vsa nebeška luč iz lige; patriotično deklamirajo, da ni narodu rešitve in izveličanja brez lige; pridušujejo se, da prinese liga tako gotovo osvoboditev kakor prihaja gotovo za majem junij. Če se jim da prilika, da bi podkrepili svoje trditve in in pridušanja z argumenti, pred narodom, ki jih sicer ne sliši, pred nasprotnikom, katerega bi lahko s silo svojih dokazov izpreobrnil, pa beže od prilike, kakor da je peklenska nevarnost v njej. Lahko bi opravili izvrstno agitacijo za svojo ligo, pa nečijo!

Tako delajo ljudje, ki sami ne zaupajo v svojo stvar. Ali kdo naj jim verjame, če si sami ne verjamejo?

Shod je otvoril tajnik kluba, sodrug Filip Godina. Zapisnik je vodil sodrug Kastrun. Predsednik je obljubil, da dobi vsakdo pristoječo besedo po vrsti, kakor se oglase govorniki.

Potem je dal besedo poročevalcu sodr. E. Kristanu. Ta je v obširnem govoru analiziral položaj, ki je nastal vsled evropske vojne in vsestransko razmotril vprašanje, zakaj se vodi vojna. Ligaški voditelji trdijo, da prinese ta vojna Jugoslovanom svobodo; sredstvo za osvoboditev pa je Slovenska Liga. Vprašati se je treba, kaj hoče Liga in kako hoče. Njen program iščemo zaman. Vse kar

imamo, je resolucija, ki je bila sklenjena v Little Bohemia, pa resolucija iz hotela La Salle. Obe sta obvezni za Ligo, kajti v "Jugoslovanski Narodni Odbor", ki je bil izvoljen v hotelu La Salle, so se dali izvoliti tudi ligaši. Obe omenjeni resoluciji si pa nasprotujeta in če ju član Lige prispori, ni ne nikakor mogel vedeti, kakšen je njegov cilj. Slovenska resolucija govori megleno o samoobrambnem delu, s čimer ni nič povedano in o osamosvojitvi, ki ni na noben način definirana; a če se more z napetjem vseh sil kaj stvarnega izlučiti iz te resolucije, najdemo v njej narodno avtonomijo. V skupni jugoslovanski resoluciji se zahteva Velika Srbija brez Črne Gore in Bolgarske, in sicer izrečno kot kraljevina. O jugoslovanski republiki ali sploh o Jugoslaviji ni govora.

Če se ponuja narodu tako nasprotje in se kljub neštetim pozivom noče pojasniti, moramo priti do prepričanja, da imamo opraviti s slepilom. Voditelji nočejo z barvo na dan; torej ne zaslužijo taka organizacija zaupanja. Govornik se je potem bavil s trditvijo, da hočejo zavezniki osvoboditi podjarmljene narode in da prinese svobodo Jugoslovanom. Razume se samo ob sebi, da ni bilo težko raztrgati to bajko. Potem se je bavil s stališčem socialistične stranke in Jugoslovanske socialistične zveze, ter je pokazal, da je edina moč, v katero moremo zaupati, socialistična Internacionala.

Predsednik sodr. Godina je pozval zborovalce, ki žele govoriti, naj se oglašajo za besedo in jim je še enkrat zagotovil popolno svobodo govora.

Oglasil se je neki član Lige, ki pa ne bi bil voditelj ligeškega gibanja najbrže nič razveselil. Dejal je namreč, da ga je Liga popolnoma razočarala. Odkar se je ustanovila, vidi, da nič ne dela, da pa tudi njeni voditelji ne vedo, kaj naj bi delali. Na neki seji se je razpravljalo o shodu, ki ga sklicujejo socialisti in o tem, da bi se poslal govornik na ta shod. Ali voditelji so se brnili z vsemi štirimi, češ da ne morejo na takom shodu nič opraviti. Potem je nekdo sprožil misel, da bi sami sklicali javen shod; ali

tudi o tem niso hoteli nič slišati, ker bi prišli socialisti tudi na tak shod in kdo naj bi se potem kosal z njimi? Nazadnje so ostali pri tem, da naj se le na tihem agitira, ker se na ta način vendar lože vjame kakšen član. To mu je — govorniku — odprlo oči. Ko je pa še prišel dr. Gorčar in govoril, da bodo združeni Jugoslovani dobili Carigrad v oblast, je spoznal, da gre tu za fantazije, in prepričan je, da so z njim tudi drugi člani spoznali, da so bili nafarihani.

Sodrug Zavrtinik je s plametečimi besedami opisal položaj jugoslovanskega delavstva v starem in novem kraju ter primerjaje cesarsko Avstrijo in republičansko Ameriko dokazal, da za delavca ni osvoboditve, dokler ne pade kapitalizem. Za združitev Jugoslovanov je tudi on enakih razlogov kakor referent; za združitve so jugoslovanski socialisti praktično storili, kolikor je bilo v njihovih močeh; nasprotno pa je buržvazija popolnoma zamenjala svojo nalogo. Ljudje, ki so vedno zatirali in izkoriščali svoj narod, nimajo pravice govoriti o njegovi osvoboditvi. Ako bi se v resnici ustanovila Jugoslavija, česar pa ne bo izvršila nobena Liga, ker nima za to nikakršnih sredstev, bi bil delavec tudi tam zatiran, kakor je zatiran povsod, kjer vlada kapitalizem. In ta bi moral vladati tudi v Jugoslaviji. V nobenem narodu ni enakosti, tudi med Slovenci in Jugoslovani ne. Gorjupi, Kalistri, Hribarji i. t. d. so imeli v Avstriji drugačno življenje kakor delavec, in ga bodo imeli tudi v Jugoslaviji. Dokler pa delavstvo ni svobodno, se ne more govoriti o svobodi naroda. Za osvoboditev nam je treba mednarodne sile, kajti proti svobodi delavstva vstaja ves mednarodni kapitalistični svet; če pa priborimo z mednarodno solidarnostjo osvoboditev delavskega razreda, bodo svobodni vsi narodi.

Govornikove ognjivite besede so bile sprejete z gromovitim odobravanjem. Predsednik je nato ponovno vprašal, če želi še kdo besedo. Ker pa le ni nihče vstal, da bi se postavil za ligo, je dal zaključno besedo sodr. Kristanu, ki je v kratkem govoru resimiral potek in pomen shoda in potem predložil sledečo

RESOLUCIJO:

"Javni shod v Hoerber's Hall v Chicago dne 16. maja 1915 izreka:

Po primerjanju resolucij Slovenske Lige in zbora v hotelu La Salle prihaja shod do sklepa, da si izjave v eni in v drugi nasprotujejo, dasi pripada Liga tudi narodnemu odboru. Torej se mora konstatirati, da nima Liga nobenega jasnega programa in da si v svojih izjavah sama nasprotuje. Od take Lige ni na noben način mogoče pričakovati, da bo z nejasnimi nameni kaj jasnega storila ali dosegla.

Shod spoznava, da cilj ligaškega gibanja ni združitev ali celo osvoboditev Jugoslovanov, temveč povzemanje srbskega monarhičnega prestola. Jugoslovanski socialisti so zagovorniki jugoslovanske združitve, zanašajo se pa na svojo stranko, ki je po svojem programu bojovnica za svobodo vseh narodov, pa ima tudi več realne moči kakor ad hoc zborna organizacija.

Shod odobrava taktiko Jugoslovanske socialistične zveze in njenega časopisa ter izreka, da je boj proti kapitalizmu prva naloga zavednega delavstva in prvi pogoj za doseg svobode delavskega razreda in svobode narodov."

Sodr. Barbič je želel, da bi se v resoluciji izrekel tudi protest proti surovosti ligaškega časopisa, ki dela s svojo podlo pisavo sramoto slovenskemu narodu. Poročevalce je omenil, da gotovo ves shod obsoja brutalno nedostojni način take pisave; toda časopisom, katerih se to tiče, ne mara dati prilike, da bi tarnali o konkurenčni gonji; s svojo surovostjo si bodo itak sami več škodovali kakor vsak protest. Nato je sodr. Barbič umaknil svoj predlog.

Predsednik je dal resolucijo na glasovanje in bila je soglasno sprejeta. Nato je upozoril na klub, na njegove seje, na klubovo knjižnico in pozval so mišljenike, naj postanejo aktivni sobojevniki s tem, da se pri-

družijo organizaciji. Z zahvalo za obilno udeležbo je zaključil shod, ki je trajal čez tri ure.

Springfield, Ill.

Poročati moram žalostno novico iz naše nasebine. — Pred štirimi tedni se je ponesrečil rojak Anton Potočnik. Sodi se, da je bil napaden in vržen na tir, na kar mu je poulična železnica tako poškodovala nogo, da so mu jo morali v bolnišnici odrezati pod kolenom. Ker pa je dobil pri napadu močne poškodbe na glavi, je to povzročilo, da je dne 7. maja za vedno zatisnil oči. Pogreb se je vršil v nedeljo 9. maja. Društvo "Illinois" št. 47 S. N. P. J., h kateremu je pokojni pripadal, se je korporativno udeležilo sprejeda, kakor tudi klub št. 67 J. S. Z., katerega je bil tudi član. Društvo in klub, kakor tudi sestrsko dr. "Zmagosna Krona" št. 184 so mu položili krasne vence s primernim napisom na krsto, na grobu pa mu je S. Pevsko dr. "Naprej" zapelo žalostinko v zadnji pozdrav.

Pokojni je bil mirnega značaja, star 33 let. V Ameriki je bival 6 let. Doma je bil iz Javorja, vas Gorenja Rova nad Škofjo Loko. V starem kraju zapušča očeta in tri sestre; tukaj enega brata in več sorodnikov. — Lahka mu bo di tuja gruda, njegovim sorodnikom pa naše iskreno sožalje.

Frank Bregar.

San Francisco, Cal.

Dolgočasna zima je minula in nastopil je zopet oznanjevalec prvega letnega časa — krasni maj. — S. I. majnikom smo zopet za eno leto bližje tistemu prazniku, ki oznanja odrešenje vesoljnega delavstva.

Kakor po vsem svetu, tako je bil tudi tukaj v San Franciscu najkrajše praznik proletareev sijajno praznovan. Veliki paradi, katere so se udeležili razni narodi, Nemci, Rusi, Japanci in druga plemena, ki imajo tukaj soc. klube, je sledil krasen govor soc. govornice Mary R. Schwab; za tem veselica, na kateri smo se izvrstno zabavali, neoziraje se na en ali drug narod, ne vprašaje ali je kdo Slovan ali Nemec; saj je to praznik splošnega delavstva, Internacionala.

Samo ob sebi je umevno, da moramo delavski sloji, ki smo primorani živeti med tujimi narodi, in ki potrebujemo združeno vesoljnega delavstva za naš skupni boj proti splošnemu našemu sovražniku, simpatizirati z mednarodnostjo. — Mi moramo biti mednarodni, saj so naši nasprotniki lastitelji naših produktov, internacionalni, ker jim določa to ogromne dobičke. In dokler se bo delavstvo enega naroda odtujevalo delavstvu drugega naroda, bomo vedno v posmeh kapitalistom in njihovim fanatičnim zaveznikom.

Internationala je nedvomno najvažnejši faktor za splošno delavstvo, ker je ključ, ki nam odpre vrata v boljše bodočnost in s tem osvobodi vse narode na svetu. Kdor je prijatelj le enega naroda, je ljudski sovražnik, in kot tak ne bo osvobodil ne ljudstva ne posamezen narod.

V vrsto ljudskih sovražnikov spadamo večinoma Slovenci, vzletu, da vedno pisarimo o bratstvu, slogi, združenju, o teh lepih lastnostih; katere pa žal da ravno med slov. narodom niso v dejstvu, temveč vedno le opevane na papirju. Našemu narodu je že menda tako prirojeno, da ne more živeti s sporazumom med seboj, in naj si bo v kateremkoli oziru, ne v stari domovini, ne tukaj; zato ni nikako čudo, da smo prezirani od drugih narodov, ker jim dajemo sami povod za to.

Zakaj da smo prezirani, in težko razložiti onim, ki so prehodili nekaj sveta in primerjajo na primer življenje v Nemčiji ali na Kranjskem; tam se najde izobrazba, naprednost, tukaj medsebojno sovražnost, pretepi i. t. d. Poglejmo tam kakor tukaj: Pri prvih organiziranih raznih naprednih društev in klubov kar znači slogi, pri nas pa nazadnjaštvo, zavist in sama kritika in osebnih napadi po listih. Kaj drugega še nisem videl v listih druge narodnosti. Po taki poti ne bomo prišli nikdar do sloge.

Sloga in zopet sloga! Kako vendar naj bomo složni? Ako e na stranka komaj črne o svojih principih in idejah, kakor je to kot svojo dolžnost storila J. S. Z., izmišljenimi imeni.

kot mednarodna stranka, že jo začno druge obmetavati s kamenjem, najgršimi neotesanostmi in nesramnimi napadi na posamezne osebe. Če kdo mirno izrazi svoje mnenje, da po tem ali onem načrtu narod ne bo osvobojen, že žanje prokletstvo in je izdajca naroda. — Kakšna je to svoboda? Napadati po listih osebe pod izmišljenimi imeni je infamnost, ker to je naravno, da osebe, katere pišejo pod krinko, niso odkritosrčne in kot take ne mislijo svobodno. In od takih naj narod pričakuje osvoboditve?

Namesto za poducljive stvari in izobrazbo imajo listi vedno dovolj prostora za razne kritične članke, očitjanja in otroška vprašanja, po čemu je ta ali oni prišel v Ameriko, v svobodno državo. Po takem bi morali vprašati vse narode, po čemu so prišli oni sem. Prvotni narod v Ameriki je Indijaneec, vsi drugi narodi iz vseh delov sveta in brez izjeme pa smo prišli za boljši življenjski obstanek. — Morda so bili Rockefellerji, Astorji in še razni nemški in drugi kapitalisti odposlanci Rima že od nekdaj tu? Vprašajte jih, po kaj so oni priromali v Ameriko!

Ker smo že ravno pri tako važnem vprašanju, pa še jaz vprašam, s kakšnim pogojem in namenom pa je pribežal v Združene države gotovo splošni javnosti znani pok. ljubljanski pol komisar J. Podgoršek? Zatekel se je v New York in v varstvo ga je vzela tverda G. N., kateri je pomagal petolizati našo "preljubo" Avstrijo. Danes je pa veter za nesel principale omenjene tvrde na stran Srbije in kozške Rusije, katere niti svojemu narodu ne da kulture in svobode. — Izkazov zato imamo dovolj; vzemimo samo enega: pri revizijah novincev in armado se je izkazalo, da je v Rusiji 616 izmed tisoč, ki ne znajo brati ne pisati, v Avstriji 2.16 izmed tisoč, v "barbarski" Nemčiji le 5 izmed tisoč, in v Švici samo 0 izmed tisoč. — Torej Slovenci, odkorakajmo v Rusijo, v državo svobode in kulture; svoboda nam je zagotovljena v Sibiriji in kulturo nam bodo dali Miklavževi kozaki.

Republika "Jugoslavija" se res mikavno sliši, ali kdo in kje so oni, da rešijo težko nalogo osvoboditi Jugoslavijo od petih kronanih aristokratov?

Pribito je, da bo vse narode, vstevši Jugoslavijo rešila in osvobodila le Internacionala.

Anton Serjak.

PROTEST!

Glencoe, O.

Jugoslovanski socialistični klub št. 2 v Glencoe, O. sklepa na svoji redni seji dne 11. maja t. l. polpoldan ob 2:

1. Najostreje protestiramo proti "Slovenski ligi" in njenim voditeljem oziroma njihovim listom, ker napadajo Jugoslovansko socialistično zvezo.

2. "Slovenska liga" napada Internacionalo; v vzhodnem Ohio smo pa premogarji že 14 mesecev na štrajku za boljši košček kruha in nas podpira Internacionala, to je premogarska unija. "Slovenska liga" nam nič ne pomaga; naj nas vsaj pusti v miru.

3. Protestiramo, da bi bili izdajci naroda, ker nič ne damo za ligo.

4. Protestiramo vsem takim listom, ki so odprli duševnim revam svoje predale, da blatijo sodr. Etbin Kristana in Joe. Kopača ki sta neustrašena boritelja za zboljšanje položaja slovenskega proletariata.

5. Protestiramo proti Glasu Svobode in Glasu Naroda, ki sumničita, da je sodr. E. Kristan avstrijski vohun in od Avstrije plačan; ta dva omenjena lista napravita zmerom kompromis, kadar je kaj nepoštenega napisati, sicer sta si pa v laseh.

6. Ker smo vsi člani S. N. P. J., protestiramo, da nečlani hujškatelje člani S. N. P. J., le ker bi radi prepričali pri organizaciji. Mi priznamo, da je S. N. P. J. ena najboljših podpornih organizacij, ker ima zanesljiv glavni odbor. Nečlani držite roke proč od reči, ki vam nič mar ni.

7. Protestiramo proti vsem takim pošteniakovcem, ki obrekujejo in lažejo o poštenih ljudeh in skrivajo svojo kosmato vest pod izmišljenimi imeni.

RESOLUCIJA.

Slovenski delavci v Ameriki! Apeliramo na vas, ki si v pot svojega obraza služite vsakdanji kruh pod zemljo in nad zemljo. Ne verjemite ligarjem in ligarjem glavnim poveljnikom, ki se v hlinijo, da vam bodo pomagali. Liga nima nobenega programa za rešitev slovenskega naroda. Njena resolucija kaže, da se s slovenskim narodom igrajo in iz njegove norece delajo, kajti s tako resolucijo se narod še v večjo bedo peha.

Slovenski delavci v Ameriki! ako hočete slovenskemu narodu pomagati, organizirajte se v mednarodni socialistični jugoslovanski stranki, ker le ta politična organizacija ima jasen program in kaže pot do cilje in svobode.

Jugoslovanska soc. stranka, združenja z drugimi narodi in bojuje skupno proti internacionalnemu kapitalizmu, ki je povzročil sedanje evropsko klanje. Zato, slovenski delavci in trpinji bodimo za socialistično Internacionalo in ne proti njej.

Soglasno sklenjeno, da se pošlje v Proletarec in v Glasilo S. N. P. J. Vse članstvo kluba št. 2.

Ignac Zlemberger, tajnik.

PROTEST.

Reading, Pa.

Članstvo tukajšnjega kluba št. 155 je na svoji redni seji dne 9. maja sklenilo, da ostro protestira proti vsemu slovenskemu časopisu, ki napada Jugoslov. Soc. Zvezo zaradi nekakšne Slovenske Lige. Vi uredniki takozvanih delavskih listov, zakaj ste prelomili načela? Ali niste poprej izjavljali, da dopisov z osebnimi napadi ne sprejemate?

Zdaj pa ravno narobe. V vsakem vašem članku je napad proti kateremu našemu sodru. Posebno sodrug Kristan vam je trn v peti, njega bi najrajši na živem odrl. Listi, ki o volitvah priporočajo kapitalistične kandidate, so vsega zmorni, ter jim ni mar, kaj bo z nami delavci; oni le gledajo za svoj lastni žep. Napredek delavstva jim je deveta briga, ako jim ne kaže nikakršnega profita.

Od članov J. S. Z. jim ne gre kaj v žep, zato bi tudi radi zaslužili sovražstvo med nami, ali se strašno motijo. Člani J. S. Z. smo jimeno trdno kakor skala, ter smo prepričani, da je edina pot iz današnjega suženstva k svobodi le socialistična stranka. V njej vidimo svojega rešitelja, ki bo zdrobil okove, v katerih smo danes vklejeni. Socializem bo prinesel ljubezen in prijateljstvo med nas.

Socializem je angelj delavca, ki ga vodi po poti iz te sužnosti k svobodi. Zato je pa naša dolžnost, da ga podpiramo ter z listi, ki ga napadajo, obračunamo s tem, da jim pokažemo hrbet ter agitiramo le za liste kakor je Proletarec. Apeliramo tudi na vse članstvo J. S. Z., da pokaže svojo moč nam nasprotnemu časopisu, s tem da mu pokažemo hrbet ter sežemo po Proletarec. Pokazimo svojo moč etr pridobimo vsak po enega novega naročnika, da postane naš list Proletarec čimprej dnevnik.

Klub št. 155

Peter Kočevar, tajnik.

PONESREČENA LAŽ.

Vsestransko zaručani Kondež v Glas Svobode pozivlja članstvo S. N. P. J. da naj se zanima za svoj dolg. Prvič naj bode povedano, da mi je sploh vseeno, ako me v G. S. še fotografirajo, drugič pa to, da Konda S. N. P. J. sploh nič ne briga, ker smo ga zavoljo njegovih nerednih dejanj že davno brenili iz te Jednote. Dotični dolg pri S. N. P. J. ni bil kot piše G. S. od izvanredne, pač pa od cleveandske konvencije. Na konvenciji v Milwaukee sem se zavezal, da dolg plačam do prihodnje (to je do letošnje konvencije). Da pa se ne bode ciganski Konda bahal, da me je on prisilil, da sem plačal, zato naj pazno čita sledeče: Pri S. N. P. J. že tri mesece nič ne dolgujem, ker sem dne 20. februarja t. l. pri gl. tajniku vse plačal.

Čudno se mi vidi, zakaj Konda hoče tako po očetovsko vse skrbeti pri S. N. P. J. Morda mu zopet diše knofli! Poglejte najprvo pri "Zvezi" da bode vse O. K. Kje pa je bivši gl. tajnik Benko? Ali so bili vsi njegovi računi pravilni, ko je zapustil urad! Na upravnistvo Proletarca je prišlo več pisem, v

aterih so se rojaki pritoževali, da li je Benko osleparil pri oblekah na popraševali za njegov naslov.

Konda me popraša, zakaj je oprejem nismem plačal svojih dolgov. Veste kaj. Moji dolgovi Vas ne briga, ravnotako kakor meni mene nič ne briga, koliko dolga imate Vi na tistih škatalah, kar imenujete tiskarske stroje! Sploh pa Konda, ne bodite vendar tako otročje naivni. Časi so slabi, saj veste; segel sem v žep in as vlekel iz ričeta, katerega Vam je skuhal rev. Francis N. Krže. Blatnik. Torej vleči cigane iz lietske kaznilnice, povrh pa še neti denar, to je nemogoče.

Agent Skubic, majhen po postavi in pameti, velik pa v ustih in zeh, piše v G. S. da smo morda kradli naslove S. N. P. J. Godod Skubic naj si zapiše za uče, da naslovi niso cigare.

Skubic tudi piše, da ga je nekdo tožil pri kompaniji, da je on socialist. Ako je kdo to v resnici aredil, (kar pa ne verjamemo ker znamo njegove laži) se je zlašč. Mož ni socialist, k večjemu je biciklist.

Slovenske delavce opozarjamo, naj bodo previdni, kadar doje kupovali zemljo od agentov. Nasilbine, kot so Ladysmith, Jeldon itd. so za poljedelstvo že visoko na severu. Ne verjamiti pentom kateri imajo pocukerana usta, da se ne boste kesali. Vaš denar jim diši, Vaša božnost jih pa prokleta malo bri. Sploh pa nas nič ne briga ako entje vsakemu Slovence pošljejo en bušel prsti, listja ali kamenja.

SREČALI SO SE.

Kdo? Stari župniki in stari žrnarji! Vsi starejši slovenski delavci so vsaj po imenu poznali knika Francis N. Krže, kateri je v več krajih in naposled tudi v ewburgu pri Clevelandu ovčice sel. To je tisti rev. Francis že, kateri je prestavljal iz sloščine na angleški jezik Kondogojnico in poleg rev. Kranj-največ pripomogel, da je bil artin obsojen. Svoj čas smo čitali v Clevelandski "Novi Domovni" da je mož hudo norel in strel na svojo sestro. In sedaj se dno bolj utrjuje mnenje, da se bivši rev. Francis Krže prelevil Blatnika.

Da imamo pravo sled, nam potreba tudi poročilo, katerega smo bili z zapada in ki se glasi: Blatnik — rev. Francis Krže? Dejto je sledeče: Pred nedolгим časom imela je podružnica "Lige vattle, Wash. svoje zborovanje, "Blatnika" — glavnega tajka ni bilo blizu. Dejstvo je, da

tukaj neki "Ivan Blatnik" existira in to ime si je gotovo bišči župnik Francis Krže izposodil, oziroma mu je delavec Blatnik dovolil, da se Blatnik podpisuje. Slog Blatnika je povsem Kržetov, in kar je še najbolj sumljivo je to, da si "glavni tajnik" Slov. lige da pošiljati vse dopise na "General Delivery"! Kajne delavci večkrat ste že čuli, da ene vrste ptiči radi skupaj lete! Zato se ni potreba prav nič čuditi, ako se bivši župnik in bišči mežnarji drže v prijateljskem objemu!

Tistim, kateri se zanimajo za Ligo. Slovenska liga je danes že v tretjem stadiju jetike. Propadla bo sama na sebi. Kadar pa lige ne bode več, takrat bo Konda rekel: a kaj pa hočete, jaz nisem imel z ligo nič opraviti. To je delo mojih šribarjev. Upam, da bodo slovenski delavci potem že vendar enkrat spoznali mežnarja.

Spak liga bode seveda pokopan po katoliškem obredu. Sprejaj bo Sakser pel "Miserere" — za njim pa — fajnoter s kadilnico, mežnar pa s krolinico!

Najbolj prismuknjene dopisnike imajo vsekakor pri Glasu Svobode. V zadnji številki tega lista je eden izmed njih pisal, da so imeli nemški socialisti pred vojno večino v nemškem državnem zboru. In Konda, ki tudi ne ve, koliko je bilo socialističnih poslancev v nemškem parlamentu, seveda ni mogel dopisniku po-praviti pomote. — Zopet drugi očit, da je nekdo preprogo onesnažil. Upam, da nam Lipovšek v prihodnji izdaji G. Sv. pove, kolikokrat je on onesnažil roko svoji materi. — Ahasver nam poroča, da zna igrati na harmoniko. To ni nič. Mi pa vemo, da zna Ahasver nedosežno igrati na frakelj.

POZOR.

Naznanjam, da sem dne 9. maja t. l. zjutraj našel žepno uro na okrajni cesti proti McCormicku. Lastnik izgubljene ure naj se zgasi pri: Joseph Seme, Moon Run, Pa.

POPRAVEK.

V zadnjih dveh številkah se nam je v oglasu za veselico društva "Bratstvo" št. 6 S. N. P. J. urinila neljuba pomota. Veselica se vrši v ponedeljek dne 31. (enointridesetega) maja — in ne dne 30. maja, kakor je bilo pomotoma poročano.

Jugoslov. socialistična Zveza v Ameriki.

EKSEKUTIVA:

Belamarich, Filip Godina, V. Suša, P. Kokotovich, Fr. Aleš, M. Polevina, J. Kripan, Z. Bajskić, Alex Dubravac, Frank Hren, B. Žikić in Fr. Šaus.

Frank Petrich, gl. tajnik, 803 W. Madison Street, 4th Floor, Chicago, Ill. Seje eksekutive so vsako prvo soboto v mesecu ob 8. zvečer na 1944 So. Racine Ave.

NADZORNI ODBOR:

Mike Mavrich, Chicago, Ill., And. Trstenjak, Chicago, Ill., Nick Hinich, Milwaukee, Wis., Demeter Ekonomoff, Gary, Ind., I. Celich, West Allis, Wis.

ODBOR ZA TISKARNO.

Frank Zajc predsednik, Alex Dubravac blagajnik, Pet. Kokotovich tajnik, Frank Mrgolec in Jos. Steiner odborniki.

Klubi, ki žele govornike, naj se obrnejo do gl. tajnika.

Fort Smith, Ark.—Jugosl. soc. klub, taj. Ant. Pečar, R. F. D. 3, box 149. Seje so vsako tretjo nedeljo v mesecu, v Jenny Lind, Ark.

KANSAS:—Huntington, Ark.—Jugosl. soc. klub, taj. Jno. Jarnovich, R. F. D. Box 167. Hartford, Ark.—Tajnik Louis Slannik, box 36, Hartford Ark.

KALIFORNIA:—Oakland—San Francisco, Cal.—Jugosl. Soc. Udruž., tajnik Leo Volenik, 1050 Hyde St. San Francisco, Cal.—Tajnik Adolf R. Božich, 530 Vermont St., San Francisco, Cal.

KOLORADO:—Pueblo, Colo.—Jugosl. soc. klub, tajnik Chas. Pogorelec, 508 Moffat ave.

ILINOIS:—Chicago, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Filip Godina, 2806 So. Karlov ave. La Salle, Ill.—Jugoslovanski socialistični klub, tajnik John Rogel, 427 Sterling Street. Chicago, Ill.—Jugosl. Soc. Udruženje, tajnik Jos. Horvat, 1944 So. Racine Avenue.

Chicago, Ill.—Jugoslavensko soc. udruženje, tajnik Jovan Berich, 2306 Clybourn Avenue. Panama, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Andr. Ileršič, Box 831.

Virden, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Sim. Kaučič, Box 195. East St. Louis, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Jos. Mostar, box 351, organizator Frank Pervineš.

Chicago, Ill.—Jugosl. socialistično udruženje, tajnik M. Smoje, 330 W. 25. Pl.

Livingston, Ill.—Jugosl. socialistično klub, tajnik Frank Krek, P. O. Springfield, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Bregar, R. R. 8, c. o. Kaytina.

Witt, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Milosich, Box 102. Ziegler, Ill.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik Geo. Karlovich, Box 6.

Granite City, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik S. Gjurišich, b. 665, Madison, Ill. Stanton, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Jos. Mostar, box 351, organizator Frank Pervineš.

Nokomis, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Mekinda, box 607. Seje so vsako drugo nedeljo v mesecu.

IOWA:

153. Woodward, Iowa—Jugosl. soc. klub, tajnik Jak Bergant, R. 4, Box 87. 154. Sesser, Ill.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik Tomo Grdich, Box 348.

INDIANA:

41. Clinton, Ind.—Jugosl. soc. klub, tajnik Ign. Mušar, L. Bx 449; organizator Ant. Ladiha, 824 N. 9th St. Seje so vsako prvo in tretjo soboto v mesecu ob 7. uri zvečer.

53. Gary, Ind.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik D. Jelavich, 1613 Washington St.

KANSAS:

31. West Mineral, Kans.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Speiser, box 293, Radley Sta., Kans.—Seje so vsako 2. in 4. nedeljo v mesecu ob 2 uri popoldne v E. Mineral, dvorani št. 6.

34. Frontenac, Kans.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Jos. Umek, box 7. 80. Franklin, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnik Louis Karlinger, R. F. D. 4, Box 86, Girard, Kans.

81. Skidmore, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Čemažar, R. F. D. 3, box 261, Columbus, Kans.

92. Carona, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnik Blaž Mežeri, Box 162. 91. Stone City, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnik Jak Rutar, Box 506.

133. Dunkirk, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnik Jos. Snoj, R. R. 1, Box 167. Pittsburg, Kans.

150. Ringo, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnica Mary Skubic, R. 4, Girard, Kans.

MICHIGAN:

61. Detroit, Mich.—Jugosl. soc. udruž., tajnik M. Kirin, 387 Ferry Ave. 124. Detroit, Mich.—Jugosl. soc. klub, tajnik Mart. Mantony, 1116 Russell St.

MINNESOTA:

148. Ely, Minn.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik M. Maurin, box 62. 152. Virginia, Minn.—Jugosl. soc. udruženje, organizator Mike Biandich, 104 S. Mesaba Avenue.

MISSOURI:

14. St. Louis, Mo.—Jugosl. soc. udruž., tajnik F. Ferenčevich, 1858 S. 9th St. 129. St. Louis, Mo.—Jugosl. soc. klub, tajnik Vine. Cajnar, 2213 Graveis Ave.

MONTANA:

73. Red Lodge, Mont.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Gerkman, box 44. 96. Bear Creek, Mont.—Jugosl. soc. klub, tajnik Tony Miller, Washoe, Mont.

101. E. Helena, Mont.—Jugosl. soc. klub, tajnik J. B. Mihalich. Seje so vsako prvo nedeljo v mesecu v Jos. Lazarja dvorani.

134. Klein, Mont.—M. Mežnarich, box 127.

NEBRASKA:

149. So. Omaha, Nebr.—Jugosl. soc. udruž., tajnik M. Sokolovich, 2925 Q St.

OHIO:

Glencoe, O.—Jugosl. soc. skupina, tajnik I. Zlemberger, L. Box 12. — Redne mesečne seje so vsako 2. nedeljo popl. pri sodr. N. Zlembergerju.

18. E. Youngstown, O.—Jugosl. soc. udruženje, taj. Joe Baglama, box 108, East Youngstown, Ohio.

26. Neffs, O.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Karl Dernač, box 26. 27. Cleveland, O.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Andr. Bogataj, 6906 St. Clair Av.

49. Collinwood, O.—Jugosl. soc. klub, tajnik Gus. Kabaj, 446 E. 156th St. Cleveland, O.

62. Youngstown, O.—Jugosl. soc. klub, tajnik Math Urbas, 12½ Oak Park Youngstown, O., organizator Alois Zupane.

71. Cleveland, O.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik M. Fučec, 1126 E. 61 St. 76. Euclid, Ohio — Jugosl. soc. klub, tajnik John Uaga, Cul Rd.

86. Akron, O.—Jugosl. soc. udruž. taj. B. Bošnjakovich, 124 E. Chestnut Alley. 92. Lorain, O.—Jugosl. soc. klub, tajnik Geo. Petkoveš, 1794 E. 29th St.

141. Steubenville, O.—Jugosl. soc. udruženje, tajnica Jelena Radovich, 222 So. 5th St.

147. Barborton, O.—Jugoslov. soc. udruženje, Karl Besermenji, 308 E. Brady Avenue.

PENNSYLVANIA:

3. N. S. Pittsburg, Pa.—Jugosl. soc. skupina, tajnik John Bestich, 1040 E. Ohio St.

5. Conemaugh, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Podboj, box 862, So. Fork, Pa.

10. Forest City, Pa.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Ratais, box 685. 12. E. Pittsburg, Pa.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik J. Busija, box 266; John Gračanin, organizator.

15. Sygan, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Andr. Dermota, Box 427 Morgan, Pa. 16. Clairton, Pa.—Jugosl. soc. udruž. taj. John Apfelthaler, Box 128 Elizabeth, Pa.

19. Farrell, Pa.—Jugosl. soc. udruž., tajnik Geo. Popovich, 1016 Hamilton Ave. 32. West Newton, Pa.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Jos. Zorko, R. F. D. 3, box 50.

51. Monessen, Pa.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik Stef. Pogledič, box 329. 57. So. Side Pittsburg, Pa.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik Geo. Puškarich, 2832 Sarah St.

59. New Brighton, Pa.—Jugosl. soc. udruž. tajnik John Matan, 904 — 9th Ave. 63. Hermine, Pa.—Jugosl. socialistični klub, tajnik Louis Brie, R. F. D. 3, box 106, Irwin, Pa.

70. Large, Pa.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik Milan Stakić, box 24. 77. McKees Rocks, Pa.—Jugoslav. soc. udruženje, tajnik Anton Radanovich, 105 Ella Street.

78. Ambridge, Pa.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik Vid Habitov, Box 552. Seje vsake tretje nedelje v mes. ob 9. dopoldne u prostorih Soc. Ed. Bureau.

87. Fayette City, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Gartner, b. 378. — Organizator John Baraga. Seje so vsako zadnjo nedeljo v mesecu.

90. Primrose, Pa.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik Nikola Vilenica, Box 746. 93. Brownale, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik F. Verbaš, RFD, 2. Forest City.

97. Homer City, Pa.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik Stevo Janč, Box 421. 99. McKees Port, Pa.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik J. Bošnjak, 606 Maning ave.

100. Ellsworth, Pa.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik Mile Dotlich, box 350, Bentleyville, Pa.

104. Woodlawn, Pa.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik M. Premuzich, Box 770. 105. Marianna, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Joe Milanich, Box 251.

117. Lloydell, Pa.—Anton Zalar, Box 127, Beaversdale. 118. Canonsburg, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Paul Posega, box 365, Canonsburg, Pa.

127. Dunlo, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Louis Gornizel, Box 252. 131. Pittsburg, Pa.—Jugosl. soc. club, tajnik B. Novak, 6568 Rowan Ave.

144. Fitz Henry, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Indof, box 113. 151. Bentleyville, Pa.—Jugosl. soc. udruž., tajnik Sam Šiprak, Box 151.

155. Reading, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Peter Kočevar, 143 River St. 156. Beadling, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Mart. Letinski, Box 93.

WASHINGTON:

28. Roslyn, Wash.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik Vinko Solić, Box 93. 102. Buckley, Wash.—Jugosl. soc. udruž., tajnik Nik. Perkovich, P. O. Spike-ton, Wash.

WISCONSIN:

9. Milwaukee, Wis.—Jugosl. soc. udruž., tajnik Geo. Selakovich, 335 — 3rd St. 11. Kenosha, Wis.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik Mato Mladjan, Box 55. Organizator Paul Jurca. — Seje so vsako zadnjo nedeljo v mesecu v na Socialist list kl. stanu.

35. West Allis, Wis.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik S. Dardich, 461 — 54th Ave 122. Racine, Wis.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik Duš. Pongčev, 947 Geneva St. 137. Kenosha, Wis.—Tajnik John Kastelic, 18 Howland Ave.

WYOMING:

8. Cumberland, Wyo.—Jugosl. soc. klub, tajnik Ant. Šifrar, Box 64. 44. Superior, Wyo.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Lukas Groser, box 341. Andrej Kržišnik, box 103, organizator.

Seje so vsake druge nedelje v mesecu popoldne ob 2. uri v Hali K. Peruška 108. Cambria, Wyo.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik N. Pražetina, Box 25. 136. Rock Springs, Wyo.—Jugosl. soc. klub, tajnik M. Miklačich, Box 243.

KONFERENČNI ODBORI.

St. 1. Zapadna Pennsylvanija. Tajnik Paul Šafar, 622 Panama Avenue, Pittsburg, Pa.

St. 2. Ohio. Tajnik Sp. Markovich, 356 Emerson Pl., Youngstown, O. St. 3. Chicago. Tajnik Pet. Kokotovich, 2306 Clybourn ave., Chicago, Ill. St. 4. Wisconsin. Tajnik I. Celich, 461 — 54. ave., W. Allis, Wis. St. 5. Missouri in južni Ill. Tajnik Jos. Mostar, Box 351, Stanton, Ill. St. 6. Kansas. Tajnik John Goršek, Box 195 Radley, Kans.

VABILO NA VESELICO,

kateri priredi

Društvo "Bratstvo" št. 6 S. N. P. J.

v ponedeljek dne 31. maja

v društveni dvorani na Sygan, Pa.

Zacetek točno ob drugi uri popoldan.

Svirala bode izvrstna godba (Orchestra).

Ob tej priliki uljudno vabimo vsa sosedna društva, kakor tudi vse cenjeno občinstvo, da se polnoštevilno blagovolijo udeležiti naše veselice. Vedeli bomo ceniti Vašo naklonenost in Vam ob priliki povrniti.

Na veselo svidenje na Sygan dne tridesetega maja!

Za najboljšo zabavo in postrežbo poskrbi

2x Veselični odbor.

Splošno navodilo.

Zelo smo hvaležni za pisma, ki jih dobivamo od rojakov glede učinka nekterih od naših zdravil. Gosp. Jos. Pokorny pisal nam je sledeče pismo: "Prosim, sprejmite moje najbolje zahvalo za vaše izvrstno sredstvo, ki se zove Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino. Mene je zelo mučila zapeka s svojimi komplikacijami, ko sem pa začel rabiti vaše zdravilno grenko vino, se zopet povse dobro počutim. Jos. Pokorny, Chicago Heights, Ill." — Jaz se nadejam, da se izkušnja gospoda Pokorny zamore smatrati kot splošno navodilo za one tisoče ljudi, ki trpe na zapeki in takih boleznih prebavnih organov. Cena \$1.00.

V lekarnah. Jos. Triner, izdelovalec, 1333—39 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Bolečine v hrbtu ali v vratu, bodisi revmatične ali neuralgične bode kmalu pregnal Trinerjev liniment. Cena 25 ali 50c, po posti 35 ali 50c.

Nizke denarne cene.

Pošiljam denar v staro domovino, popolnoma zanesljivo in z jamčeno, po sledečih kurznih cenah:

10 K.	\$ 1.75
20 K.	\$ 3.40
30 K.	\$ 5.05
40 K.	\$ 6.70
50 K.	\$ 8.25
60 K.	\$ 9.90
70 K.	\$ 11.55
80 K.	\$ 13.20
90 K.	\$ 14.85
100 K.	\$ 16.50
300 K.	\$ 49.50
500 K.	\$ 82.50
700 K.	\$ 115.50
1000 K.	\$ 163.00

Poštnina je pri teh svotah že všteta, in je torej izplačan v starem kraju polni znesek.

Izven Milwaukee bivajoči rojaki pošljejo denar name ali po Money Order ali pa v registrovanem pismu, z natančno navedbo poleg svojega tudi naslova one osebe, katere se naj denar v starem kraju izplača. (2x)

LOUIS BEWITZ,
193 — 1st Ave., Milwaukee, Wis.

Visoke obresli.

Vam bo nosil denar, ako ste ga naložili v nakupu farme v takem kraju, kjer so dani vsi predpogoji za uspešno kmetovanje in dobičkanosno živinorejo v zvezi z mlekarstvom in sirarstvom. Ti predpogoji so: DOBRA ZEMLJA, ki bogato rodi najraznovrstnejše poljske pridelke; PRAVO PODNEBJE, to je, da ni ne premrzlo in ne prevroče; DOVOLJ VODE za ljudi, živali in rastlinstvo; in kar je skoro glavno, UGODNE PROMETNE ZVEZE in BLIŽINA TRGOV, da lahko svoje farmarske pridelke hitro in drago prodate. — Ako le enega teh predpogojev ni, potem bo ves Vaš trud zaman, in denar, ki ste ga naložili v farmo, mrtev, ako ne izgubljen.

Naša farmarska naselbina, ki se je po komaj dveletnem obstanku začela jako lepo razvijati, ima vse te pogoje, za kar jamčimo; kdor si pride ogledat in ne najde vsega tako, mu drage volje povrnemo denar za vožnjo.

Naša naselbina leži v enem najkrajših in najrodovitnejših krajev države Wisconsin, ki je že gosto naseljen. Ne pridete torej v kako divjo, od vsega sveta zapuščenno pustino, marveč v obljuden kraj. Kjer boste imeli za sosede že dalj časa naseljene, izkušene in premožne farmarje, ki Vam bodo, kot začetniku, radi šli na roko v vseh ozirih. Zemlja, ki jo prodajamo, leži v osrčju industrijskega okraja in v neposredni bližini hitro se razvijajočih mest: Cornell z 2000 prebivalci, Ladysmith s 6000 in Chipewa Falls z 12,000 prebivalci. Tu so razne tovarne, kakor: papirnice, tovarne za čevlje, sirarne itd., kjer se lahko dobi delo čez zimo. Vsak kupec dobi na svojem mestu toliko lesa, kar ga potrebuje za gradnjo poslopj; tudi bruna za žago se lahko drago prodajo; ostane še lahko dovolj drv za kurjavo. V tem kraju se nahajajo še obsežni gozdovi z raznovrstno, lovem dobrodošlo divjačino; bistre reke in potoki pa so polni slastnih rib. — Prodane je že mnogo zemlje našim roja-

kom, ki se bodo še to leto tam naselili.

Tudi Vam se nudi sedaj prilika, da si postavite svoji ognjišče v kraju, ki ima po svojih vrednostih ne le lepo bodočnost pred seboj, marveč tudi že "sedanjost." Vašega truda sad ne bodo uživali šele Vaši potomci, uživajte ga lahko že Vi sami. — Ako neobdelane zemlje \$15—\$20; obdelana pa \$50—\$150 aker. Prodajamo tudi cele kmetije s hišo, gospodarskimi poslopji, stroji, živino itd., ako koga veseli. Zdaj je najprimernejši čas, da si naš svet ogledate. Pišite nam takoj po natančnejši popis zemlje z zemljevidom, ki ga pošljemo brezplačno.

Slovenska Naselbinska Družba,
198—1st Ave., Milwaukee, Wis.
4-x (Advertisement.)

Pazite na ta ovitek!

Ničvredne ponaredbe slavnega Pain-Expeller-ja dobite često, ako niste pazni. Pazite na sidro in ime Richter 25c in 50c pri vseh dobrih lekarnarjih.

Ivan Lah:

Na cesti.

Na popeljnično jutro okoli petih sem ga videl, ko se je vračal s predmetne maskerade. Obleden je bil kot pajac. Opetekal se je po cesti in se stresal od mraza.

Naenkrat se je pajac čudno opotekel, dvignil je roko, nekaj je počilo in padel je ob cesti v sneg. Pristopil sem k njemu: pajac je ležal na snegu in samokres poleg njega.

"Kaj ste storili?" sem vzkliknil.

On me je pogledal z nezaupnimi očmi in je rekel:

"Kaj vam mar. Zgodilo se je, kar se je moralo zgoditi. Ne motite me, gospod! Ako me ne pustite živeti, pustite me vsaj umreti."

"Ampak, saj vi ste se obstrčili!"

"Zdi se mi, da sem se. Veste, človek hodi s takimi sanjami po svetu. Pomislite, če ni to nekaj lepega: greš na maskerado, nadivjaš se in ko se vračaš, se ustreliš kakor za kratak čas. Človek ima toliko sanj in tako malo se jih izpolni; zakaj bi si ne izpolnil vsaj tistih, ki si jih more izpolniti?"

"Ne govorite . . . jaz vam privedem zdravnika."

"Prosim vas, čemu? Kaj je komu na tem, ali živim ali ne! Kaj je n. pr. Vam na tem? Kaj je ljudem za enega človeka, ko jih je na svetu toliko preveč? Najbolj neumni so tisti, ki skačejo v vodo za onimi, ki se hočejo utopiti. Pustite jih . . ."

"Hočem vam pomagati."

"Čemu? Slučajno sem slabo zadel. Nekateri ljudje imajo trdo življenje. Poznal sem človeka, ki se je trikrat ustrelil za mizo, in je ljudem govoril o ničvrednosti življenja — in še danes hodi ta človek po svetu. Ako bi se mi ljubilo, bi se še enkrat, ampak, ker je vse tako zanimivo, počakam . . ."

"Saj ste vendar človek . . ."

"Kakor vidite: pajac. Vi ste slučajno brez maske, pa kdo ve, kaj ste! Človek se v človeku tako redko pokaže. Ali se vam ne zdi, da nosijo vsi ljudje krinke? Same maske so . . ."

"To se vam zdi."

"Bili so časi, ko sem delil ljudi na stroje in na žive mrličke, zdaj sem našel novo razdelitev: na opice, hlapce in pse."

"Kaj pa govorite?"

"Da vidite, to je resnica. In če nazadnje človek nastopi svojo pot, da izpolni svoje lepe sanje, ga hočejo ljudje motiti; živeti ti niso dali, umreti ti ne puste."

"Vi ste — čudak."

"Čudak! Le pomislite: jaz sem hlapec. Služil sem pri gospodarju, ki je obdeloval polje s koruzo."

"To je zanimivo."

"Čista resnica. Imel sem sicer postati vzgojitelj — ampak če ne postaneš vzgojitelj, zakaj bi ne postal hlapec za koruzno polje? Vzgojitelj je mnogo, dragi gospod, zato je mnogo slabih. Tudi hlapec je mnogo, ampak vestnih malo. Toda vestnost je stvar, ki se pri hlapcu nikoli ne izplača, zato je tako. Vidite, moj gospodar je bil mogočen in bogat: kamor so nesle oči, povsod se je svetilo njegovo koruzno polje. Koruzo sicer ni najboljše žito — ampak če je je mnogo, ima svojo ceno. Pitajo se z njo sicer svinje, ampak svinjami se goste ljudje. Nikar mi ne zamerite, ako rabim navadne besede! Moj gospodar je torej obdeloval koruzno polje. On je bil gospodar in jaz sem bil njegov hlapec. In govoril je, kakor se spodobi gospodarju: 'Glej, da bo polje lepo rodilo, če ne . . . Ta 'če ne', gospod, je postal zame usoden. Koruzno polje je bilo moje življenje, 'če ne' je bila moja smrt."

"Ali nečete pospešiti korakov, da vam ne bo hladno?"

"Mesto je pred nama in treba je, da vam povem do konca. Torej, moj gospodar je hotel imeti lepo koruzno polje, ki bi mnogo neslo. Dolžnost hlapca je, da ustvari tako polje. Če ne . . . In hodil sem na delo noč in dan. Rekel sem vam, da je vestnost čednost, ki se slabo izplača. Po dnevi delaš, po noči misliš. In je govoril gospodar: 'Moje polje mora biti najlepše. Mora biti, če ne . . .'

Za dobro polje je treba mnogo gnojja. Zato, gospod, sem ga napeljal od vseh vetrov. Celo k sosedu sem ga šel krast. Nazadnje

je vzrastla koruza kakor znorela. Visoko so segali njeni listi, ošabno je šumela — a sok je bil slab. Raztogotil se je gospodar: 'Čemu si toliko gnojil, a? Ljudje se zgrajajo. Celo pri sosedu si kradel . . .' Tako je bilo moje življenje. Zgodilo se je, da je njiva na južnem koncu bolje rodila, nego na severnem. Zato sem šel in sem sadil na severnem delu, da bi se seme prijel. In je prišel gospodar in rekel: 'Čemu seješ na severnem delu, kjer ne raste? Sejaš na južnem, če ne . . .' In se je zgodilo, gospod, da je pridrvela nevihta in je uničila najlepši del njive. Takrat je prišel gospodar in rekel: 'Čemu seješ po krajih, kjer pobije nevihta? Zakaj seješ najlepše zrno tam, kjer je največja nevarnost?' To je bilo življenje hlapca. Zjutraj, ko se posveti solnce, je bil prvi pogled na koruzno polje, ves dan ni bilo drugega pred očmi, kakor koruzno polje — zvečer zadnja misel — koruzno polje. Ves svet se je počasi izpremenil v koruzno polje, in jaz sem bil velik hlapec na njem. Ali je to življenje,

gospod? In preko polja doni ves dan preteči glas: 'Če ne . . .' Solnce je otemnelo pod to veliko skrbjo, jasni dan se je zamračil pod velično bolestjo, pesem širokih polj je izginila v onih pretečih glasovih. Sedaj ste slišali, gospod, mojo povest. Kaj je njim bilo na mojem življenju? Hlapec je mnogo: če ne rodi polje, ali če udari vihar — kaj je potem hlapec in njegovo delo? — Ko je prišel predpust, sem se spomnil življenja. V tistih tužnih dneh je ena sama lepa sanja polnila mojo dušo: iti na ples, povedati svetu resnico o maskah in potem ustreliti se na poti domov, kakor da bi zaplesal polko . . . To so sanje, ki vabijo za seboj. Sam ne veš, kdaj se izpolnijo. In koliko resnice je v njih? Več, nego v vsej komediji, ki se vrši vsak dan okoli nas. Tam so same maske in krinke. Tudi jaz sem bil maska. Hlapec, pes . . ."

Opetekal se je in krenil na stranjsko pot proti mestu . . . Za njim je po beli sneženi cesti ostajala krvava sled iz njegove rane . . .

Poročilo o razpečanih znamkah J. S. Z.

v mesecu aprilu 1915.

Država	Mesto	Razpečane znamke	Prejemki	Izjemne znamke	Gl. stanu	Drž. in okr. org.	Razdeljeno:	Zvezi
Ark.	Huntington	12	1.20					1.20
"	Hardford	11	1.10					1.10
"	Fort Smith	45	4.50		3.40	3.40		4.53
Cal.	San Francisco 138	25	2.50		1.25	1.25		2.35
Colo.	Pueblo	40	4.00		2.00	2.00		4.00
Indiana	Gary	100	10.00	20				12.00
"	Clinton	17	1.70		5.85	5.85		1.70
Iowa	Woodward	15	1.50		.75	.75		1.60
Illinois	Viriden	10	1.00					1.00
"	Chicago 60	15	1.50	15				1.50
"	La Salle	14	1.40					1.40
"	Nokomis	40	4.00					4.00
"	Chicago 6	100	10.00					11.00
"	E. St. Louis	40	4.00					4.00
"	Chicago 1	25	2.50	5				2.50
"	Panama	2	.20					.20
"	Staunton	13	1.30					1.30
"	Springfield	40	4.00		14.95	14.95		4.00
Kans.	Stone City	32	3.20					3.20
"	Skidmore	14	1.40					1.40
"	Frontenac	31	3.10					3.10
"	Carona	16	1.60					1.60
"	W. Mineral	6	.60					.60
"	Dunkirk	15	1.50					1.50
"	Ringo	33	3.30					3.30
"	Franklin	20	2.00		8.60	8.60		2.00
Mo.	St. Louis 14	30	3.00		1.50	1.50		3.00
Mich.	Detroit 61	100	10.00					10.00
"	Detroit 114	25	2.50		6.25	6.25		2.50
Minn.	Virginia	45	4.50		2.25	2.25		5.37
Mont.	Klein	38	3.30					3.30
"	Bear Creek	24	2.40					3.40
"	Red Lodge	20	2.00		4.10	4.10		2.00
Ohio	Collinwood	41	4.10					5.35
"	Youngstown 62	11	1.10					1.10
"	Barberton	15	1.50					1.59
"	Youngstown 13	35	3.50					4.70
"	Cleveland 27	20	2.00					2.00
"	Neffs	3	.30					.30
"	Akron	10	1.00		6.75	6.75		1.01
Penn'a.	Primrose	7	.70					.77
"	Ellsworth	10	1.00	10				1.00
"	Lloydell	13	1.30					1.70
"	So. S. Pittsburgh	40	4.00					4.00
"	N. S. Pittsburgh	200	20.00					20.00
"	W. Newton	14	1.40					1.40
"	Bentleyville	7	.70					.70
"	McKees Rocks	25	2.50					2.50
"	Reading	13	1.30					2.21
"	Large	21	2.10					2.10
"	Clairton	10	1.00					1.00
"	Sygan	20	2.00					2.00
"	Sharon	15	1.50	15				1.50
"	N. Pittsburgh	30	3.00	20				3.00
"	Pittsburgh	20	2.00	5				2.00
"	New Brighton	40	4.00					4.00
"	Woodlawn	20	2.00					2.00
"	McKees Port	15	1.50					1.50
"	Dunlo	40	4.00					4.00
"	Forest City	3	.30					.30
"	Herminie 63	8	.80		28.55	28.55		.35
Wis.	Kenosha 11	25	2.50	10				5.50
"	W. Allis	20	2.00	3				2.00
"	Racine	20	2.00	10				2.00
"	Milwaukee	56	5.60		6.05	6.05		5.60
Wyo.	Cumberland	9	.90					.90
"	Rock Springs	28	2.80					2.80
"	Superior	29	2.90		3.30	3.30		2.90
Scandinavian Section								.25
Finnish Section								.35
D. Ignatz								.10
Gunn, Wyo Local								7.37
N. Hribarsich								5.70

Skupaj . . . 1911 \$191.10 113 \$95.55 \$95.55 \$218.35

Znamk na roki dne 1. aprila . . . 395

Dobljenih od gl. stana . . . 2000

2395

Razpečanih v aprilu . . . 1911

Na roki dne 30. aprila . . . 484

Zgubljenih . . . 54

Na roki . . . 430

Izjemnih znamk na roki 1. aprila . . . 58

Dobljenih od gl. stana . . . 100

Skupaj . . . 158

Dano klubom . . . 118

Na roki dne 30. aprila . . . 40

Dualnih znamk na roki dne 1. aprila . . . 70

Dano klubom . . . 18

Na roki dne 30. aprila . . . 52

Tajništvo J. S. Z.

Ena najboljših socialističnih revij v angleškem jeziku v Ameriki je: "INTERNATIONAL SOCIALIST REVIEW." — Izhaja mesečno in stane \$1.00 na leto. — Naslov: Int. Soc. Review, 341 E. Ohio St., Chicago, Ill.

To the Stockholders of South Slavic Cooperative

Printing:—

Please, take notice, that the Board of Directors of South Slavic Cooperative Printing has decided to submit the question of dissolution of said cooperation to a vote of the stockholders thereof at a meeting of said stockholders to be held at 10 A.M. on May 24, 1915 at 1830 South Racine Avenue, Chicago, Ill. You are hereby notified of said meeting and invited to attend the same!

Joseph Zaventnik,
Frank Petrich,
Milan Polovina,
Directors of South Slavic Cooperative Printing.

Važno uprašanje!
Kdo mi opravi najbolje in najceneje?
Konzularne, starokrajске sodnijske in vojaške zadeve
Javni notar J. Kaker
207 Madison Ave.
Milwaukee, Wis.

Moderno urejena gostilna
VILLAGE INN
s prostranim vrtom za izlete
MARTIN POTOKAR,
Ogden Ave., blizu cestno železniške postaje, Lyons, Ill.
Telefonska številka: 224 m.

"Ako si nameravate naročiti grafon, ali importirane slovenske grafofonske plošče, obrnite se name. Imam v zalogi tudi ure, verižice, prstane in sploh vsakovrstne zlatnino in srebrnino."
A. J. Terbovec,
P. O. Frontenac, Kans.

CHAS. J. OCASEK, M. D.

PRIZNANO DOBRO
ZDRAVNIK
NA ZAPADNI STRANI CHICAGO.

Dasiravno že star zdravnik, vendar se do sedaj še ni nikdar posluževal oglašev. Kdor je bolan naj se zaupno obrne do njega. Kadar ste bolani, ne hodite k raznim zdravniškim mazačem; edinole zdravnik, kateri je večš svojega poklica, more ozdraviti bolnika!

URADNE URE
8 do 10 dopoldan, in od 1 do 3 popoldan
Pridite na naslov:
1500 So. Crawford Ave.
Telefon Lawndale 3133

PHONE: CANAL 3014

POZOR! SLOVENC! POZOR!
SALOON

s modernim kegljčen
Bivši Martin Potokar place
Sveže pivo v sodčih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijske smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno. — Postrežba točna in izborna. — Vsem Slovincem in drugim Slovanom se topla priporočata
JAZBEC & OMAHEN
1625 S. Racine Ave., Chicago, Ill.

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.

Urađuje od 12 A. M. — 3 P. M.
in od 8 — 10 P. M. V sredo in nedeljo večer ne urađuje.

Tel. Canal 476.
1801 So. Ashland ave.
Tel. residence: Lawndale 8998

VELIKA PONUDBA

Sprejmi del zavoja NEBO cigaret brez aglasa v časnikih

je sedaj vsak vreden 10 centov

glavini in vi dobiti tudi v vsakem

zavoju NEBO cigarete 10 centov

vreden kupon.

Sprejmi del zavoja in kupone

se lahko brani

za krasno dobiti

ke, ako se želi.

Vprašajte vašega

prodajalca.

On vam bo povedal.

To pismo upraviči do 31. decembra 1915.

P. Lorillard Co., New York City

James F. Stepina,
predsednik.
Christian R. Walleck,
I. podpreds.
Emanuel Beranek,
II. podpreds.
Adolf J. Krasa,
blagajnik.

Ravnateljjski odbor:
Michael Zimmer, načelnik
Emanuel Beranek
Dr. Anton Biankini
Abel Davis
John Fucik
A. V. Geringer
John C. Krasa
Frank J. Skala
James F. Stepina
C. R. Walleck

AMERICAN STATE BANK

1825-27 Blue Island Avenue, blizu 18-ste ulice,
CHICAGO, ILL.

Glavnica in prebitek . . . \$500,000.00

ODPRTO: Pondeljek in v četrtek do 8½ zvečer

vse druge dneve pa do 5½ popoldan

Prejemamo hranilne vloge in dajemo . . . 3%

obresti letno.

Posiljamo denar v stari kraj in jamčimo, da se

pošteno izplača ali pa Vam vrne.

POŠILJAMO:

10 kron za . . . \$ 1.75 200 kron za . . . \$ 33.00

20 kron za . . . 3.40 300 kron za . . . 49.50

25 kron za . . . 4.25 400 kron za . . . 66.00

50 kron za . . . 8.25 500 kron za . . . 82.50

100 kron za . . . 16.50 1000 kron za . . . 163.00

Govorimo vse slovanske jezike.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

POZOR SLOVENSKI GOSTILNICAARJI!

Tukaj se Vam nudi prilika, da si prihranite denar, ako kupite od trvdke A. HORWAT. To pa radi tega, jaz ne plačujem dragih agentov ali "managerjev" opravljam sam vse posle.

Moje trvdka je prva in edina samostojna v Ameriki, ki importira iz Kranjskega: brinjevec, tropinovec in vovko. Pomnite, da so v resnici samo one pijače, ki nosijo na steklenici napis: